

جلد
دانش
آگاہی

...

دین زندگی پاؤں اور تجربہ

پایہ دوازدهم

مؤلف: زہرا جعفری

گروہ انتشارات آگاہی

بیسترس

دوز ۴۰٪

سرشناسه: جعفری، زهرا
عنوان و نام پدیدآورندگان: بیسترس دین و زندگی
ریاضی و تجربی دوازدهم (دوز ۴۰٪)
مشخصات نشر: تهران، انتشارات کاگو
فروست: از مجموعه کتاب‌های مرجع کنکور کاگو
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۰-۵۲۷-۷
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبای مختصر
شماره کتابشناسی ملی: ۴۴۴

ناشر: گروه انتشاراتی کاگو

برندنشر: مرجع کنکور

گروه محصول: بیسترس

عنوان: بیسترس دین و زندگی ریاضی و تجربی دوازدهم (دوز ۴۰٪)

پدیدآورنده: زهرا جعفری

دستیار علمی/تألیف: فرناز سلیمانی

ویراستار علمی: محمد مهدی مشایخی

مؤول تولید: فرزین صادق زاده

طراحی جلد: قاسم بیرانوند

طراحی لب‌اوت: بهار قربانی

مؤول فنی: بهار قربانی

ویراستاران فنی: مریم فاتحی علیشاه،

زینب زینی، فرناز مرزبان

صفحه‌آرایی: سارا نوری، معصومه هاشمیان،

زهرا محمدی

ناظر چاپ: فتح‌ا... متینی

چاپخانه: واژه پرداز اندیشه

صحافی: واژه پرداز اندیشه

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۱

شمارگان: ۱۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۰-۵۲۷-۷

قیمت: ۴۴ تومان

این محصول معاف از مالیات می‌باشد.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات کاگو محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی، حق چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از دیجیتال، فتوکپی، چاپ کتاب و حتی برداشت از دست‌نویس را ندارد. متخلفین به موجب بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فروشگاه: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، کوچه نوروز، پلاک ۳۸، ساختمان کاگو

تلفن: ۰۲۱-۵۳۸۸۵ پیامک: ۱۰۰۰۵۳۸۸۵ صندوق پستی: ۱۳۱۴۶۹۳۱۷۱

کاگو؛ توسعه و انتشار محتوای ناب 021-53885 KGOO.PUB KGOO.IR

مقدمه ناشر

● مأموریت کاگو

افزایش سطح دسترسی به محتوای ناب، معتبر و ارزشمند از طریق روش‌های روزآمد و خلاقانه توسعه محتوا برای تجربه متفاوت خواندن، مطالعه و یادگیری مخاطبان

دانش آموزان عزیز، معلمان و مشاوران دل‌سوز و صدالبته اساتید و دانشمندان آینده سرزمینمان!

نزدیک به سی سال است که کاگو، با تمرکز بر تألیف و انتشار کتاب‌های آموزشی، برای شما جویندگان و آموزندگان دانش در ایران می‌کوشد. اکنون، که افتخار این را داشته‌ایم که هم‌گام با مخاطبانمان رشد کنیم و بلوغی نسبی را تجربه کنیم، بر آن شده‌ایم اندوخته‌هایمان را در این زمینه برای ارائه خدمتی تازه روی دایره بریزیم!

ما در این راه، نخست وظایف خود را در جایگاه ناشر بازخوانی کردیم و یقین یافتیم «مدیریت نشر» مهم‌ترین شاخصه هر انتشاراتی است و ساده‌انگارانه است اگر از مدیریت علمی و آکادمیک نشر چشم‌پوشیم. از این‌رو برای کشف، خلق و توسعه بهترین رویکردها و شیوه‌های مدیریتی از بهترین و دست‌اول‌ترین منابع و کارآموده‌ترین اساتید و مشاوران بهره‌گرفتیم.

سپس مهم‌ترین رسالتمان را پیش چشم آوردیم: «تولید محتوای ناب!»

همه می‌دانیم مؤلفان کتاب‌های کمک‌درسی و ناشران آموزشی سال‌هاست کتاب‌هایشان را با ساختاری ساده، معطوف و برگرفته از کتاب‌های درسی، منتشر می‌کنند و خوش‌بینیم اگر تصور کنیم در این راه به محتوای تولیدی همکارانشان حداقل نیم‌نگاهی نداشته‌اند. ثابت بودن محتوای کمک‌درسی و سختی طراحی درسنامه‌ها و آزمون‌های متنوع از یک‌سو و ایجاد تغییرات ماهیتی در نحوه ورود به دانشگاه‌ها از سوی دیگر، اخیراً کتاب‌های آموزشی را مهجور و بی‌جان کرده بود.

با همه این اوصاف، تجربه نشان داد در دوران همه‌گیری کرونا و پس از آن، کتاب در دسترس‌ترین، ارزان‌ترین و سهل‌ترین ابزار آموزش و توسعه دانش بوده و هست. از این رو، ما بر آن شدیم به سیاق دیگر ناشران کمک‌آموزشی عمل نکنیم و طرحی نو دراندازیم. بنابراین، محتوای تولیدی‌مان را بازتعریف کردیم و کوشیدیم این پادشاه بزرگ را ناب بیافرینیم و آن را توسعه بخشیم. ما در این راه هر آن‌چه با تقلید از آثار و ایده‌های دیگران به رشته تحریر درآمد را محتوا ندانستیم، اما گاه نقطه‌ای سیاه بر صفحه‌ای سفید را بسیار غنی و سرشار از معنا یافتیم!

سال‌ها همراه با شما امتحانات و حتی گاه کنکورهای دشواری را از سرگذراندیم تا توانستیم «ناب‌بودن» را در جایگاه صفتی شایسته، در کنار ارزشمند بودن و اعتبار در مأموریت اصلی کاگو و به تبع آن در محتوای نشرمان بگنجانیم.

منظور ما از کلیدواژه ناب، توسعه دائمی جریان محتوای با ارزش، خالص و کمال‌یافته است و عبارت معتبر به انتخاب و پردازش محتوای درست و استاندارد اشاره می‌کند و کلیدواژه ارزشمند به معنی کاربردی و ارزش‌آفرین بودن برای مخاطب است.

اکنون افتخار می‌کنیم که توشه سالیانمان و حاصل رنج سی‌ساله‌مان را ناب، ارزشمند و معتبر در قالب محصولی نو برای شما به ارمغان آوردیم و برای به بار نشاندن این صعود، تجربه گذشته و نوآوری را درکوله‌بارمان گذاشته‌ایم.

شعار فعلی ما این است که متخصص تولید محتوای ناب، معتبر و ارزشمند هستیم!

محمد رضا سالکی

مدیر مسئول سازمان انتشاراتی کاگو

ویژگی‌های کتاب

مفاهیم کلیدی (TBC)

تمام محتوای کلیدی طبقه‌بندی شده هر درس، منطبق با کتاب‌های درسی، در قالب فهرستی آورده شده است. هر TBC یک کد یکتا و سریالی در کتاب‌های دهم، یازدهم و دوازدهم دارد. محتوای کتاب حاضر بر اساس توالی این کدها آورده شده است. در بخش درسنامه و سوالات کتاب به صورت (۳۳۳) و در بخش پاسخنامه به صورت [ ] نشان داده شده است.

TBC پرتکرار

بسته به تکرار شدن یک TBC در امتحانات نهایی ۴ سال اخیر، TBC هایی با علامت (۳۳۳+) مشخص شده‌اند که دلالت بر اهمیت آن TBC در امتحانات نهایی دارد.

آزمون تشخیصی (ورودی)

برای هر فصل/درس، یک آزمون تشخیصی به عنوان ورودی فصل طراحی شده است. در آزمون تشخیصی به ازای هر TBC، یک تا سه سوال طراحی شده است که کلیت TBC را پوشش می‌دهد. در این آزمون شماره هر سوال، با شماره TBC متناظر آن یکسان است. پاسخ‌گویی صحیح به این سوالات نشان‌دهنده آشنایی با کلیات مفهومی مطالب آن TBC است.

علامت بلد بودم/ نبودم

در مقابل هر سوال آزمون تشخیصی دو مستطیل (بلد بودم/ نبودم) قرار داده شده است. شما می‌توانید وضعیت درستی پاسخ‌گویی به هر سوال را علامت‌بندی کنید تا بتوانید در زمان مطالعه صرفه‌جویی و نقاط ضعف خود را بر اساس tbc مشخص نمایید.

زمان مطالعه

برای درسنامه و تمرین‌های امتحانی و آزمون‌های هر بخش (با توجه به حجم دشواری آن بخش) "حداکثر" زمان مطالعه آورده شده است. همچنین بعد از مطالعه زمان فعالیت شما در مستطیل کناری ثبت می‌شود تا تفاوت حداکثر زمان قابل انجام و زمان خودتان را متوجه شوید.

بدهمی رایج

اشکالات آموزشی پرتکرار و رایج برای دانش‌آموزان در کلاس درس، در قالب بدهمی رایج در درسنامه ارائه شده‌اند.

سوالات ستاره‌دار

در کنار بعضی سوال‌ها علامت وجود دارد. این علامت نشان‌دهنده اهمیت یا تکرار بیشتر در امتحانات نهایی اخیر است.

سوال‌های ویژه امتحان برای کنکور

در انتهای تمرین‌های هر فصل/درس سوالات تشریحی مفهومی تر و دشوارتر از امتحانات نهایی و تستی آورده شده است که دانش‌آموز تا حدودی با سوالات دشوارتر امتحانات نهایی پیش‌رو سوالات کنکور آشنا شود.

جدول نشانگر TBC

در انتهای تمرین‌های امتحانی و سوال‌های ویژه امتحان، جدولی آورده شده است که نشانگر کدهای TBC مربوط به هر سوال است تا در صورت عدم پاسخ‌گویی صحیح به هر سوال، به راحتی بتوانید شماره TBC مربوطه را بیابید.

جدول بودجه‌بندی امتحانات و پیام مشاوره

پیش از آغاز آزمون‌های دی و خرداد، جدول بودجه‌بندی آموزش و پرورش در امتحانات دی، خرداد و شهریور به همراه پیام مشاوره‌ای برای نحوه مطالعه و پاسخ‌گویی به سوالات امتحانات نهایی آورده شده است.

امتحانات دی و خرداد

در بخش آزمون‌ها، ۲ آزمون دی ماه (نوبت اول) از مدارس معتبر و ۴ آزمون خرداد یا شهریور ماه (نوبت دوم) از آخرین امتحانات نهایی برگزار شده و کاملاً در قالب امتحانات نهایی هر درس قرار داده شده است. دانش‌آموز از این طریق بیشتر و بهتر با سوالات امتحانات نهایی و شرایط برگه امتحان آشنا می‌شود.

فلش کارت

در انتهای کتاب، فلش‌کارتی قرار داده شده است که حاوی مهمترین و پرتکرارترین مطالب امتحان‌های نهایی است، به گونه‌ای که دانش‌آموز بتواند ۴ تا ۵ ساعت پیش از امتحان کل کتاب را به خوبی مرور کند.

بوک استوری

در انتهای کتاب بخشی به صورت تصویری/نموداری از کلیات مفاهیم TBC و در قالب ۴ صفحه چهاررنگ آورده شده است تا دانش‌آموز بتواند به راحتی مهم‌ترین مطالب کتاب را با صرف کمترین زمان ممکن، مرور کند.

کی‌وآرکد محتوای بیشتر

در فهرست و بوک استوری، کی‌وآرکدی جهت بارگذاری محتوا و آزمون‌هایی متناسب با آخرین تغییرات امتحانات نهایی و محتوای اضافه‌تر از کتاب قرار داده شده است که در طول سال به روزرسانی خواهد شد.

شماره ایندکس (جانگشتی)

در لبه کتاب، جا انگشتی‌های چاپی قرار داده شده است که با آن‌ها کدهای tbc را سریع‌تر بیابید.

جدول ارزش محتوایی کتاب

این جدول برای اولین بار برای نمایش ارزش محتواهای داخل کتاب برای مخاطبان، معلمان و مشاوران طراحی و ارائه شده است. از این طریق مخاطب با حقایق محتوای ارائه شده مواجه شده و راحت‌تر برنامه‌ریزی می‌کند.

جدول حقایق ارزش محتوایی کتاب

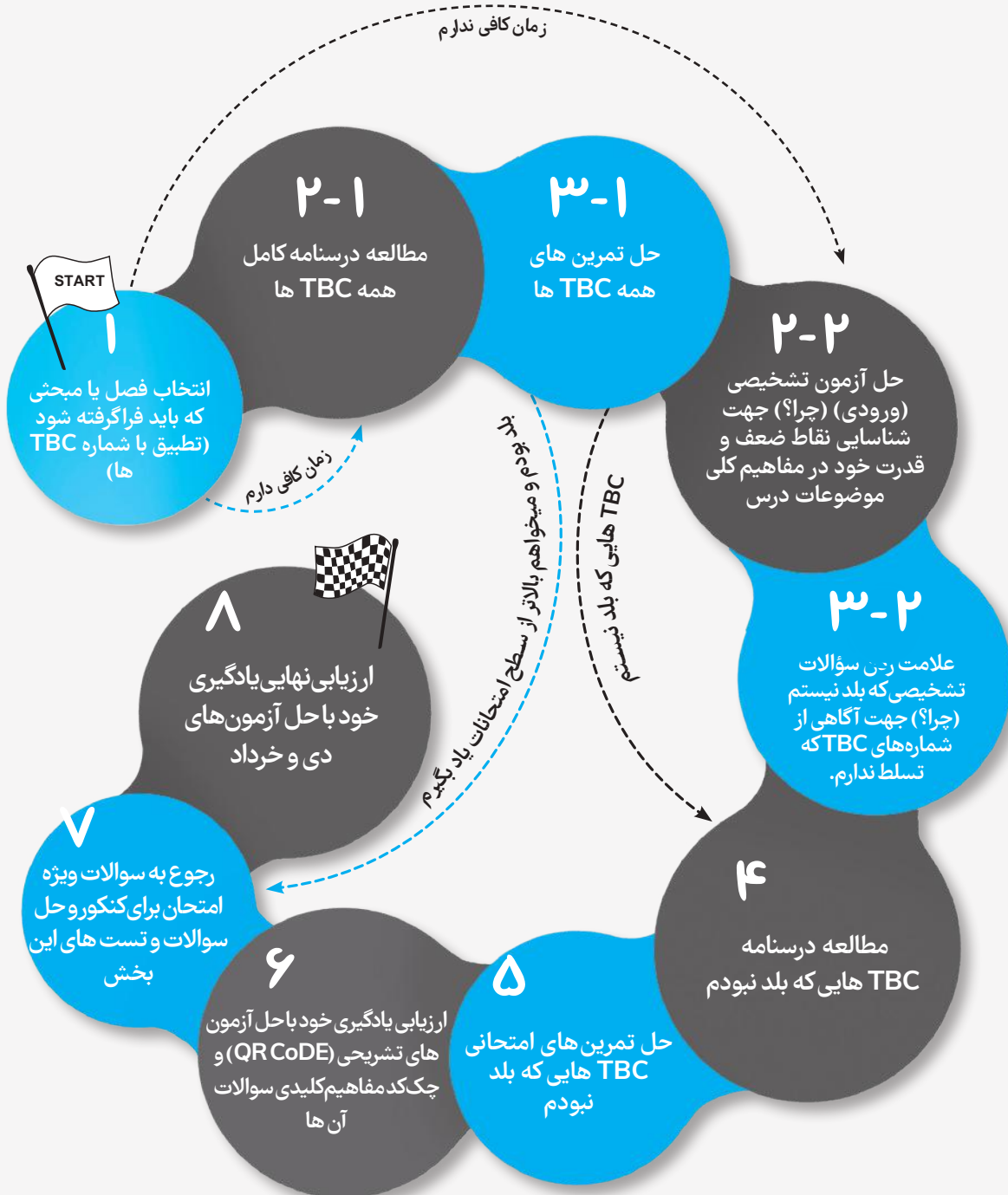
Content Facts

تعداد صفحه کتاب	۱۲۸
تعداد کل TBC ها	۶۷
تعداد TBC های پرتکرار	۳۴
تعداد کل سوالات	۹۰۵
تعداد سوالات امتحان نهایی	۴۱۷
تعداد سوالات پرتکرار	۷۶
کل زمان مورد نیاز برای مطالعه	۲۲ ساعت و ۲۵ دقیقه

یک دانش‌آموز متوسط باید چگونه باشد؟

تعداد ساعت مطالعه در هفته	۲
تعداد سؤال مورد نیاز در هفته	۴۰

نحوه استفاده از کتاب

فهرست مطالب

درس اول: هستی بخشی

- ۱۳۳ ..... اندیشیدن درباره خداوند
- ۱۳۴ + ... تفکر و استدلال در مورد نیازمندی جهان به خداوند ...
- ۱۳۵ ..... نیازمندی جهان به خدا در بقا
- ۱۳۶ ..... رابطه معرفت به خداوند و درک نیازمندی او
- ۱۳۷ + ... ترسیم رابطه خداوند، جهان هستی و معرفت عمیق به خدا
- ۱۳۸ ..... ناتوانی انسان در شناخت چیستی و ذات خداوند

درس دوم: یگانه بی همتا

- ۱۳۹ ..... مفهوم توحید و یکتاپرستی
- ۱۴۰ + ... توحید و برخی مراتب آن
- ۱۴۱ + ... شرک و مراتب آن
- ۱۴۲ + ... مرز میان توحید و شرک
- ۱۴۳ ..... جریان تکفیری‌ها و عقاید آنها

درس سوم: توحید و سبک زندگی

- ۱۴۴ ..... سبک و و ریشه زندگی توحیدی (رابطه توحید در عقیده و عمل)
- ۱۴۵ ..... مفهوم توحید عملی
- ۱۴۶ ..... بعد فردی توحید عملی و ثمرات آن
- ۱۴۷ + ... شرک عملی و آثار آن
- ۱۴۸ ..... بعد اجتماعی توحید عملی و ثمرات آن
- ۱۴۹ ..... رابطه میان بعد فردی و اجتماعی توحید
- ۱۵۰ ..... توحید و شرک در جهان امروز

درس چهارم: فقط برای تو

- ۱۵۱ ..... اخلاص در بندگی
- ۱۵۲ + ... حسن فعلی و فاعلی و مصادیق آن
- ۱۵۳ + ... راه‌های تقویت اخلاص
- ۱۵۴ + ... میوه‌های درخت اخلاص

درس پنجم: قدرت پرواز

- ۱۵۵ ..... اختیار، حقیقتی وجدانی و مشهود
- ۱۵۶ + ... شواهد اختیار در وجود انسان
- ۱۵۷ + ... قانونمندی جهان و قضا و قدر الهی
- ۱۵۸ ..... رابطه قضا و قدر با اختیار انسان
- ۱۵۹ ..... علل طولی و عرضی رابطه اختیار انسان با اراده خداوند

درس ششم: سنت‌های خداوند در زندگی

- ۱۶۰ + ... مفهوم سنت‌های الهی
- ۱۶۱ ..... سنت ابتلاء
- ۱۶۲ ..... سنت امداد عام الهی
- ۱۶۳ ..... سنت امداد خاص (توفیق الهی)
- ۱۶۴ ..... سنت سبقت رحمت بر غضب
- ۱۶۵ + ... سنت املاء و استدراج
- ۱۶۶ ..... سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او

درس هفتم: بازگشت

- ۱۶۷ ..... گام‌های انسان به سوی رشد و پشتیبانی خداوند از انسان
- ۱۶۸ ..... مفهوم توبه و انقلاب علیه خود
- ۱۶۹ + ... حقیقت توبه

- ۱۷۰ + ... نکات مهمی در مورد توبه
- ۱۷۱ + ... برخی از حیل‌های شیطان
- ۱۷۲ + ... مراحل تکمیلی توبه
- ۱۷۳ + ... توبه اجتماعی
- ۱۷۴ + ... بهترین زمان برای توبه

درس هشتم: زندگی در دنیای امروز و عمل به احکام الهی

- ۱۷۵ ..... ترکیب نفس و گام‌های آن
- ۱۷۶ + ... ثمرات عمل به احکام دینی و تکیه بر خدا
- ۱۷۷ ..... ارتباط میان سعادت انسان و احکام
- ۱۷۸ + ... حکمت دستورات الهی
- ۱۷۹ + ... هشدارهای خدا و حرام‌ها در دین اسلام
- ۱۸۰ ..... عدم تبعیت اسلام از انحرافات رایج در میان مردم
- ۱۸۱ ..... تعارض میان فرهنگ و تمدن امروزی با دستورات دینی
- ۱۸۲ + ... عرصه فرهنگ و ارتباطات و برخی احکام آن
- ۱۸۳ + ... عرصه ورزش و بازی و برخی احکام آن
- ۱۸۴ + ... عرصه اقتصاد و برخی احکام آن

درس نهم: پایه‌های استوار

- ۱۸۵ + ... آشنایی با تمدن اسلامی و معیارهای آن
- ۱۸۶ ..... اصل توحید و یکتاپرستی
- ۱۸۷ ..... اصل معاد
- ۱۸۸ ..... پذیرش ولایت الهی و نفی ولایت طاغوت
- ۱۸۹ ..... عدالت اجتماعی
- ۱۹۰ + ... تحکیم بنیان خانواده و احیای مقام و منزلت زن
- ۱۹۱ + ... اهتمام به تفکر و تعقل و مبارزه با خرافات و جهل

درس دهم: تمدن جدید و مسئولیت ما

- ۱۹۲ ..... دلایل آشنایی با تمدن جدید
- ۱۹۳ + ... زمینه‌های پیدایش تمدن جدید
- ۱۹۴ + ... آثار و پیامدهای مثبت و منفی حوزه علم
- ۱۹۵ + ... مسئولیت ما در حوزه علم
- ۱۹۶ + ... آثار مثبت و منفی حوزه عدل و قسط
- ۱۹۷ + ... مسئولیت ما در حوزه عدل و قسط
- ۱۹۸ + ... آثار منفی حوزه خانواده
- ۱۹۹ ..... مسئولیت ما در برابر حوزه خانواده
- ۹۹ ..... جدول بودجه‌بندی
- ۱۰۰ ..... آزمون شماره (۱)
- ۱۰۱ ..... آزمون شماره (۲)
- ۱۰۲ ..... آزمون شماره (۳)
- ۱۰۴ ..... آزمون شماره (۴)
- ۱۰۶ ..... آزمون شماره (۵)
- ۱۰۸ ..... آزمون شماره (۶)
- ۱۱۴ ..... فلش کارت

هستی بخش

درس اول

مفاهیم کلیدی

۱۳۳ اندیشیدن درباره خداوند

۱۳۴ تفکر و استدلال در مورد نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش

۱۳۵ نیازمندی جهان به خدا در بقا

۱۳۶ رابطه معرفت به خداوند و درک نیازمندی او

۱۳۷ ترسیم رابطه خداوند، جهان هستی و معرفت عمیق به خدا

۱۳۸ ناتوانی انسان در شناخت چیستی و ذات خداوند

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

- بلدبوم بلدنوم
- ۱۳۳ عامل شکوفایی استعدادها چیست و در کلام پیامبر مکرم اسلام (ص) چه چیزی به عنوان برتری عبادت معرفی شده است؟
- ۱۳۴ استدلال نیازمندی جهان به خداوند را بیان کنید.
- ۱۳۵ نیازمندی جهان به خداوند در بقا را توضیح دهید.
- ۱۳۶ رابطه خودشناسی و عبودیت چیست و پیامبر اکرم (ص) چه درخواستی از خداوند دارند؟
- ۱۳۷ نور بودن خداوند به چه معناست و فرمایش امیرالمؤمنین علی (ع) در این باره چیست؟
- ۱۳۸ آیا شناخت چگونگی وجود خداوند مقدور است؟ چرا؟

پاسخ

- ۱۳۳ صفحه ۲ کتاب درسی
- ۱۳۴ صفحه ۷ کتاب درسی
- ۱۳۵ صفحه ۹ کتاب درسی
- ۱۳۶ صفحه ۱۱ و ۱۲ کتاب درسی
- ۱۳۷ صفحه ۱۲ و ۱۳ کتاب درسی
- ۱۳۸ صفحه ۱۰ کتاب درسی

حداکثر زمان مطالعه: ۶۰ دقیقه | زمان شما:

مفاهیم آموزشی

۱۳۳ اندیشیدن درباره خداوند

اندیشه مانند بذری است که در ذهن جوانه می‌زند، در دل و قلب ریشه می‌دواند و برگ و بار آن به صورت اعمال ظاهر می‌شود.

- ثمرات اندیشه
- طراوت بخشی و زیباسازی بهار جوانی
  - شکوفای کردن استعدادها
  - امیدبخشی به آینده‌ای زیباتر
- کنه اندیشه می‌تواند برترین عبادت‌ها نیز باشد.

حدیث

- پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ»
- ترجمه: برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.
- پیام ۱- اندیشه، برترین عبادت‌ها است. ۲- اهمیت استمرار تفکر، ۳- امکان و ضرورت شناخت صفات خداوند
- کنه ارتباط حدیث با مطالب زیر از کتاب دوازدهم:
- مرتبط با حدیث «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ...» [درس ۱]
  - یکی از معیارهای تمدن متعالی اسلام، عقل‌گرایی و علم‌آموزی و مقابله با جهل و خرافات است. [درس ۹]

۱۳۴ تفکر و استدلال در مورد نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش

- هر کدام از ما بر اساس فطرت خویش، خدا را می‌یابیم و حضورش را درک می‌کنیم.
- ما در جهانی زندگی می‌کنیم که آفریننده‌ای حکیم آن را هدایت و پشتیبانی می‌کند و به موجودات و مخلوقات مدد و یاری می‌رساند.
- قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر درباره خداوند فرا می‌خواند و راه‌های گوناگونی را برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می‌دهد.
- یکی از این راه‌ها، تفکر درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود به آفریننده و خالق است.
- برای این کار از دو مقدمه کمک می‌گیریم تا به یک نتیجه برسیم:
- مقدمه اول: اگر به خودمان یا اشیای پیرامونمان حتی حیوانات و گیاهان و ... نظر کنیم، همه پدیده‌هایی هستیم که وجود و هستی مان از خودمان نیست. به عبارت دیگر پدیده‌ای را نمی‌توان یافت که به خود متکی باشد و از غیر بی‌نیاز باشد.
- مقدمه دوم: پدیده‌ها، که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد.

- مثال چیزهایی که شیرین نیستند، برای شیرین شدن نیازمند به چیزی هستند که خودش شیرین باشد.
- در آفرینش نیز، یک موجود فقط در صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست که خودش ذاتاً موجود باشد.
- در این صورت، چنین چیزی دیگر پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده نخواهد داشت؛ همواره بوده است و همواره خواهد بود.

شعر

ذاتِ نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی بخش

خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب دهی [پام]

پام ۱- نیازمندی جهان به خداوند در **پیدایش**، ۲- ابری که آبی درون خود ندارد، نمی تواند ببارد، در نتیجه ما انسان ها که نتوانستیم خودمان را بیافرینیم (وجودمان از خودمان نیست) قطعاً نمی توانیم آفریننده و خالق بقیه انسان ها (فرزندان) باشیم!

نتیجه گیری ما و همه پدیده های جهان، در پدید آمدن و هست شدن خود به آفریننده ای نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد. این موجود برتر و متعالی «خدا» نامیده می شود.

۱۳۵ نیازمندی جهان به خدا در بقا

جهان همواره و در هر «آن» به **خداوند** نیازمند است و این نیاز هیچگاه قطع یا کم نمی شود.

رابطه خداوند با جهان، تا حدی شبیه رابطه **مولد برق** یا **جریان برق** است؛ همین که مولد متوقف شود جریان برق هم قطع می گردد و لامپ های متصل به آن نیز خاموش می شوند.

- آیا رابطه جهان با خدا نیز مانند رابطه بنا با مسجد است؟ یک تفاوت بنیادین میان این دو رابطه وجود دارد:

- مسجد گوهرشاد از مصالح ساختمانی مانند خاک، سنگ، چوب، کاشی و... تشکیل شده که هیچکدام از آنها را بنا به وجود نیاورده است. هر یک از این مصالح نیز خواصی دارند که بنا آن را ایجاد نمی کند.

بنا نه چسبندگی گچ را ایجاد می کند و نه سختی و استحکام سنگ را؛ به عبارت دیگر بنا نه اجزای ساختمان را پدید آورده و نه خواص آن اجزا را! کار بنا فقط جابه جا کردن مواد و چینش آنها است.

- اما خداوند، خالق سنگ، گچ، چوب و خواص آن ها و حتی خالق خود بنا است.

بر این اساس وجود بنا و نیز وجود مصالح و خواص آنها، همه وابسته به خداست و خداوند هر لحظه اراده کند، آنها از بین می روند و ساختمان متلاشی می گردد.

نتیجه گیری مسجد با ساخته شدن، از بنا بی نیاز می شود اما موجودات چنین نیستند و پس از پیدایش نیز همچنان، مانند لحظه نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند. از این رو **دائماً** با زبان حال، به پیشگاه الهی عرض نیاز می کنند.

شعر

ما چو ناییم و نوا در ما ز توست / ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست

ما که باشیم ای تو ما را جان جان / تا که ما باشیم با تو در میان

ما عدم هاییم و هستی های ما / تو وجود مطلق، فانی نما

ما همه شیران ولی شیر غلم / حمله مان از باد باشد دم به دم [مولوی]

پام ۱- نیازمندی مخلوقات به خداوند در بقا، ۲- نوای نی و صدای کوه یعنی اثرگذاری نی و کوه که همگی وابسته به خداست. ۳- «باتو در میان»

اشاره به **نیازمندی در بقا** دارد. ۴- خداوند «**فانی نما**» یعنی «**فانی کننده**» است به عبارت دیگر می تواند بقای هر کسی را از بین ببرد.

۵- ما چون شیر روی غلم (پرچم) هستیم که با باد تکان می خوریم یعنی اراده خداوند به باد تشبیه شده و اثرگذاری و بقای ما نیز به تصویر شیر روی پرچم.

آیه

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ [سورة فاطر، آیه ۱۵]

ترجمه ای مردم شما به خداوند نیازمند هستید و خدا است که [تنها] بی نیاز ستوده است.

پام نیازمندی مخلوقات به خداوند در پیدایش و بقا

کلمه ارتباط آیه با مطالب زیر از کتاب دوازدهم:

۱- مرتبط با آیات مولانا و آیه شریفه: ﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...﴾ [درس ۱]

۲- هم مفهوم با حدیث پیامبر اکرم (ص) است که فرمودند: «اللَّهُمَّ لَا تَكُنْ لِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةً عَيْنٍ أَبَدًا» [درس ۱]

۳- عبارت «وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ» مرتبط با آیه شریفه ﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾ است. [درس ۲]

﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾ [سورة الرحمن، آیه ۲۹]

ترجمه هر آنچه در آسمان ها و زمین است، پیوسته از او درخواست می کند. او همواره دست اندر کار امری است.

پام نیازمندی مخلوقات به خداوند در بقا

کلمه ارتباط آیه با مطالب زیر از کتاب دوازدهم:

۱- مرتبط با آیه ﴿أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ است. [درس ۱]

۲- بیانگر توحید در ربوبیت است. [درس ۲]

رابطه فراوانی با جهان شبیه رابطه مولد برق با جریان برق یا رابطه دریا با موج است اما شبیه روابط زیر نیست؛ جریان برق یا مولد برق، موج با دریا، ساعت ساز با ساعت، بنا با مسپر و ساختمان؛ چون در اینها ترتیب رعایت نشده است.

۱۳۶ رابطه معرفت به خداوند و درک نیازمندی او

- انسان‌های ناآگاه به نیاز دائمی انسان به خداوند، بی‌توجه‌اند؛ اما انسان‌های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می‌دانند.

- هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر احساس و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند.

کلمه افزایش خودشناسی = درک بیشتر فقر و نیاز = افزایش بندگی (عبودیت)

پیامبر گرامی ما، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می‌خواهد که برای یک لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند.

مفاهیم کلیدی

۱۳۸

حدیث

پیامبر (ص) می‌فرماید: «اللَّهُمَّ لَا تَكْلِنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»

ترجمه خدایا هیچ‌گاه مرا چشم به هم زدنی به خودم وامگذار.

پیام ۱- آگاهی، سرچشمه بندگی، ۲- افزایش خودشناسی سبب درک بیش‌تر فقر و نیاز به خداست و این درک نیز عامل افزایش عبودیت و بندگی است.

۱۳۷ ترسیم رابطه خداوند، جهان هستی و معرفت عمیق به خدا

قرآن کریم، رابطه میان خداوند و جهان هستی را با کلمه «نور» بیان می‌کند.

آیه

﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...﴾ [سوره نور، آیه ۳۵]

ترجمه خداوند نور آسمان‌ها و زمین است ...

پیام ۱- همه مخلوقات به خداوند نیازمندند و تجلی‌بخش وجود او هستند. ۲- فقط خداوند، نور است پس ما نور نیستیم بلکه تابش و آیه و نشانه او هستیم.

کلمه ارتباط آیه با مطالب زیر از کتاب دوازدهم:

۱- مرتبط با آیات ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ﴾ و ﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾ است. [درس ۱]

۲- نور بودن خداوند و نیاز ما به او به معنای توحید در خالقیت است. [درس ۲]

- نور آن چیزی است که خودش پیدا و آشکار است و سبب پیدایی و آشکار شدن چیزهای دیگر نیز می‌شود. خداوند نور هستی است، یعنی تمام موجودات، «وجود» خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند و وجودشان به او وابسته است.

- هر چیزی در این جهان، بی‌انگ وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود. در واقع هر موجودی در حدّ خودش تجلی خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

در سؤالات، اگر مفهومات را با عبارت «نوری از انوار الهی» معرفی کرد، گزینه نادرست است؛ چون اولاً ما مفهومات نور نیستیم و تنها یک تجلی و بازتاب نور حقیقی یعنی فراوند هستیم و ثانیاً فراوند، انوار نادرر چون جمیع نیست، او واحد و یکتا و در حقیقت «نور» است.

شعر

دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید [شیخ مرموز شبستری]

به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم

به هر جا بنگرم کوه و در و دشت / نشان از قامت رعنا تو بینم [بابا طاهر]

پیام ۱- خداوند نور هستی است. ۲- هر یک از مخلوقات، تجلی خداوند و آیه‌ای از آیات الهی است.

حدیث

امیرالمؤمنین امام علی (ع) می‌فرماید: «ما زايئ شيئا إلا و زايئ الله قبله و بعده و معه».

ترجمه هیچ چیزی را ندیدیم مگر اینکه خداوند را قبل و بعد با آن دیدیم.

پیام ۱- تمامی مخلوقات هستی، تجلی‌بخش و آیه خداوند هستند. ۲- نور بودن خداوند.

- اینکه انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند، معرفتی عمیق و بالاست که در نگاه نخست مشکل به نظر می‌آید، اما هدفی قابل دسترس است، به خصوص برای جوانان که پاکی و صفای قلب دارند.

اگر قدم پیش گذاریم و با عزم و تصمیم قوی حرکت کنیم، به یقین خداوند نیز کمک خواهد کرد و لذت چنین معرفتی را به ما خواهد چشاند.

۱۳۸ ناتوانی انسان در شناخت چیستی و ذات خداوند

موضوعاتی که می‌خواهیم درباره آنها شناخت پیدا کنیم دو دسته‌اند:

دسته اول: موضوعاتی هستند که در محدوده شناخت ما قرار می‌گیرند. مثال: گیاهان، حیوان‌ها، ستارگان و کهکشان‌ها

در حقیقت ذهن ما توان و گنجایش فهم چیستی و ذات چنین موضوعاتی را دارد؛ زیرا همه آنها اموری محدود هستند.

دسته دوم: موضوعاتی هستند که نامحدودند و ذهن ما گنجایش درک آنها را ندارد؛ زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است. در واقع ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم. خداوند حقیقتی نامحدود دارد؛ در نتیجه ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید. **نتیجه‌گیری** با اینکه ما به وجود خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم و صفات او را می‌توانیم بشناسیم اما نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم.

حدیث

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»

ترجمه در همه چیز تفکر کنید ولی در ذات خداوند تفکر نکنید.

پیام ممنوعیت تفکر در چیستی و ذات خداوند به دلیل محدودیت دستگاه تفکر انسان

کلمه ارتباط حدیث با مطالب زیر از کتاب دوازدهم:

مرتبط با حدیث «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ» است. [درس ۱]

تمرین‌های امتحانی

توجه: در آدرس منابع هر سؤال من یعنی صفحه و کمر یعنی کتاب درسی به طور مثال [تفکر در هدایت - ص ۱۲ کد]

الف) تدبر در آیات قرآن و احادیث

- بر اساس حدیث پیامبر (ص) «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ» برترین عبادت چیست؟
- با تدبر در آیه شریفه ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ نیاز انسان به خدا شامل چه چیزهایی می‌شود؟ [تدبر در قرآن - ص ۱۰ کد، نهایی - فرورد ۹۹]

- پیامبر گرامی (ص) در دعای «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا» چه درخواستی از خداوند دارد؟
- بر اساس آیه ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ﴾ چرا خداوند خود را نور آسمان‌ها و زمین معرفی می‌کند؟
- در حدیث «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» پیامبر اکرم (ص) انسان را از تفکر در چه چیزی منع فرموده‌اند؟ چرا؟
- بر اساس آیه شریفه ﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾ به سوالات زیر جواب دهید.

[تدبر در قرآن - ص ۱۰ کد]

- الف) چرا موجودات پیوسته از خداوند درخواست می‌کنند؟
- ب) منظور از این که خداوند هر لحظه دست‌اندرکار امری است، چیست؟
- ج) چرا خداوند هر لحظه دست‌اندرکار امری است؟
- د) آیه فوق به کدامیک از مراحل نیازمندی جهان به خدا اشاره دارد؟
- با تفکر در حدیث امیرالمؤمنین علی (ع): «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَ رَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ» مقصود ایشان از اینکه می‌فرماید قبل و بعد و همراه هر چیزی خدا را دیدم چیست؟

[تفکر در هدایت - ص ۱۲ کد]

- ب) درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را با (ص / غ) مشخص کنید.
- نیازمندی موجودات به خداوند، منحصر به مرحله به وجود آمدن و پدیدار شدن است.
  - ذهن آدمی توان و گنجایش فهم چیستی و ذات برخی از موضوعات را دارد.
  - هر چیزی که وجودش از خودش نباشد، برای موجود شدن نیازمند به دیگری است.
  - رابطه خداوند با جهان، تا حدی شبیه رابطه ساعت و ساعت‌ساز است.
  - در جهان هستی، هیچ پدیده‌ای را نمی‌توان یافت که به خود متکی باشد.
  - نقش معمار در ساختن یک بنا فقط جابه‌جا کردن مواد و چینش آنهاست.
  - خداوند حقیقتی نامحدود است و انسان می‌تواند با تفکر به چیستی و حقیقت او دست یابد.
  - هر موجودی در این جهان نوری از انوار الهی است.
  - درک بیشتر فقر و نیاز، معلول افزایش عبودیت و بندگی است.
- ج) عبارتهای زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

ص	غ
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

- مانند بذری است که در ذهن جوانه می‌زند.
- قرآن کریم، خداوند را با صفت ..... و مخلوقات را با صفت ..... نام برده است.
- هر موجودی در حدّ خودش ..... خداوند است.
- انسان‌های ناآگاه نسبت به ..... انسان به خداوند، بی‌توجه‌اند.
- هر یک از ما بر اساس ..... خویش خدا را می‌یابیم و حضورش را ..... می‌کنیم.
- با وجود شناخت اولیه خداوند، قرآن کریم ما را به ..... درباره پروردگار فرا می‌خواند.
- هر چه ..... انسان به خود و رابطه‌اش با خداوند بیشتر شود، ..... به او بیشتر احساس می‌کند.

۲۴. ما و همه پدیده‌های جهان، در پدید آمدن و هست شدن به آفریننده‌ای نیازمندیم که خودش ..... نباشد.
۲۵. ما به دلیل محدود بودن ذهن خود، نمی‌توانیم ..... و ..... امور نامحدود را تصور کنیم.
۲۶. پیامبر (ص): برترین عبادت اندیشیدن مداوم دربارهٔ ..... و ..... اوست.
۲۷. قرآن کریم، رابطهٔ میان خداوند و جهان هستی را با کلمهٔ ..... بیان می‌کند.
۲۸. انسان‌های ..... به نیاز دائمی انسان به خداوند بی‌توجه‌اند.

➤ به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۲۹. چه چیزی باعث طراوت بهار جوانی و شکوفاکندۀ استعداد‌های انسان می‌شود؟
۳۰. رابطهٔ خدا با جهان را تا حدی می‌توان، به چه چیزی تشبیه نمود؟
۳۱. در چه صورتی خداوند لذت درک و شناخت خود را نصیب ما می‌کند؟
۳۲. با تفکر دربارهٔ آغاز و پایان این هستی پهناور، به پاسخ کدام پرسش پی می‌بریم؟
۳۳. شناخت اولیهٔ ما از خدا به چه صورتی است؟
۳۴. هر یک از ما انسان‌ها براساس فطرت الهی خویش، در مورد آفرینندۀ این جهان چه چیزی را به روشنی درک می‌کنیم؟
۳۵. یکی از راه‌های عمیق معرفتی برای درک وجود خدا و شناخت صفات و افعال او که قرآن به ما توصیه کرده است، چیست؟
۳۶. ما و همه پدیده‌های جهان، در پدید آمدن و هست شدن خود به چه کسی نیازمندیم؟
۳۷. لازمهٔ شناخت هر چیزی، چیست؟
۳۸. شناسایی ماهیت یا ذات موجودات چه زمانی میسر می‌شود؟
۳۹. چه زمانی خداوند برای رسیدن به خدایینی در وراء هر چیزی به انسان کمک خواهد کرد و لذت چنین معرفتی را به او خواهد چشاند؟
- * ۴۰. چرا جوانان در معرفت عمیق خداوند موفق تر هستند؟
۴۱. نور بودن خداوند به چه معناست؟
۴۲. نتیجهٔ معرفت و آگاهی انسان از فقر و نیازمندی‌اش به خدا چیست؟
۴۳. یک موجود در چه صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست؟
۴۴. بیت «ذات نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی بخش» به کدامیک از مراحل نیازمندی به خداوند اشاره دارد؟
۴۵. سرچشمهٔ عبودیت و بندگی چیست؟
۴۶. متناسب با بیت «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید اول خدا دید» حدیثی از امام علی (ع) بنویسید.
۴۷. بیت «ما همه شیران ولی شیر علم / حمله‌مان از باد باشد دم به دم» به چه مفهومی اشاره می‌کند؟

[نهایی - ری ۱۳۰۰ / ۲ بار تکرار]

[نهایی - ری ۹۹]

➤ گزینهٔ صحیح را انتخاب کنید.

۴۸. رابطهٔ خداوند با جهان در چه مرحله‌ای با رابطهٔ بتا و ساختمان تشابه دارد؟
- الف) در بقا
ب) در پیدایش
۴۹. درک بیشتر فقر و نیازمندی انسان به خدا نتیجهٔ چیست؟
- الف) افزایش خودشناسی
ب) افزایش بندگی
۵۰. طبق حدیث امام علی (ع): «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ، وَبَعْدَهُ، وَمَعَهُ»، به ترتیب کدام عبارت به «سرتاسر نیاز بودن مخلوقات» و «خالق موت و حیات بودن خداوند» اشاره می‌کند؟
- الف) مَعَهُ، - بَعْدَهُ
ب) قَبْلَهُ، - مَعَهُ

➤ کشف ارتباط

۵۱. هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد در سمت چپ اضافه است.)

الف) سرچشمهٔ بندگی	۱- صفات خداوند
ب) به صحرا بنگرم صحرا تو بینم	۲- خدایابی در فطرت
ج) دریافت آفریننده‌ای حکیم برای جهان	۳- معرفتی عمیق
د) مجوّز تفکر کردن	۴- آگاهی
	۵- چپستی خداوند

➤ اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

۵۲. الف) پدیده:

ب) نور:

ج) امور نامحدود:

➤ به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۵۳. با توجه به اینکه هر کدام از ما براساس فطرت خویش خدا را می‌بایم و حضورش را درک می‌کنیم آیا این شناخت اولیه از نظر قرآن کافی است؟ چرا؟
۵۴. چرا موضوعاتی که نامحدودند، ذهن ما گنجایش درک آن‌ها را ندارد؟ با ذکر مثال توضیح دهید.
۵۵. علت ناتوانی انسان در شناخت ذات و چپستی خدا را بنویسید.

[نهایی - ری ۹۸]

[تفکر در متن - ص ۸ کدر، نهایی - فردا ۹۸ / ۳ بار تکرار]

* ۵۶. نیازمندی جهان به خدا در پیدایش را با دو مقدمه و یک نتیجه، استدلال نمایید.

۵۷. آیا رابطه جهان با خدا مانند رابطه بتا با مسجد است؟ توضیح دهید.

۵۸. چرا آنان که با دقت و تأمل در جهان هستی می‌نگرند در هر چیزی خدا را مشاهده می‌کنند؟

۵۹. موضوعاتی را که می‌خواهیم در مورد آن‌ها شناخت پیدا کنیم چند دسته‌اند؟ با ذکر مثال بیان کنید.

۶۰. چرا پیامبر (ص) عاجزانه از خداوند درخواست می‌کند که او را به حال خود واگذار نکند؟

۶۱. تفاوت انسان‌های ناآگاه و انسان‌های آگاه را نسبت به نیازهای دائمی به خداوند بنویسید.

۶۲. با وجود شباهت‌های ظاهری رابطه خدا و جهان با رابطه ساعت‌ساز و ساعت، تفاوت‌های این دو رابطه را بنویسید:

[اندیشه و تحقیق - ص ۱۴ کدر]

سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۶۳. چرا نیازمندی جهان به خداوند تنها شامل مرحله پیدایش نمی‌باشد؟

۶۴. شناخت چگونگی وجود خداوند ممکن است یا محال؟ چرا؟

۶۵. سرشت خدا آشنا یا همان رؤیت قلبی خداوند برای چه کسانی ممکن است؟

۶۶. کدام بیت رامی‌توان به عنوان تمثیلی گویا از مفهوم مندرج در آیه شریفه ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ ارائه نمود؟ [ریاضی - ۱۳۰۰]

(۱) به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم

(۲) خشک ابری که بود ز آب تهی / نادید از وی صفت آب دهی

(۳) نظیر دوست ندیدم اگر چه از مه و مهر / نهادم آینه‌ها در مقابل رخ دوست

(۴) مهر رخسار تو می‌تابد از ذرات جهان / هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا چه سود

۶۷. قرآن کریم رابطه میان خداوند و جهان هستی را با کدام کلمه بیان می‌کند و معنای دقیق آن چیست؟ [انسانی فارح - ۱۳۰۰]

(۱) خداوند نور هستی است. - تمام موجودات وجود خود را از او می‌گیرند.

(۲) خداوند رب العالمین است. - تمام موجودات وجود خود را از او می‌گیرند.

(۳) خداوند نور هستی است. - تصرف و سرپرستی مخلوقات به دست خداوند است.

(۴) خداوند رب العالمین است. - تصرف و سرپرستی مخلوقات به دست خداوند است.

۶۸. از آیه شریفه ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...﴾ کدام مفهوم دریافت می‌شود؟ [ریاضی - ۹۹]

(۱) هر چیزی در این جهان نشانگر نور خالق و پروردگار جهان است و روشنی بخش آسمان و زمین می‌باشد.

(۲) شناخت ذات خداوند معرفتی عمیق والاست که در نگاه نخست مشکل، اما هدفی قابل دسترس است.

(۳) هر موجودی در حد خودش تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

(۴) خداوند نور هستی است و تمام موجودات تنها در مرحله پیدایش وجود خود را از او می‌گیرند و به سبب او نورانی می‌شوند.

۶۹. پیامبر اکرم (ص) کدام مورد را برترین عبادت معرفی نموده‌اند؟ [انسانی فارح - ۹۸]

(۱) اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت او

(۲) گرایش به خداوند و تمسک به او

(۳) بیان سخن حق در مقابل سلطان ستمگر

(۴) رسیدن به حضور قائم در حال پیروی از او

۷۰. اکنون که می‌دانیم «ما همه شیران ولی شیر عَلم / حمله مان از باد باشد دم به دم» شایسته است، چگونه دعا کنیم؟ [ریاضی - ۹۸]

(۱) ﴿إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

(۲) ﴿رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ﴾

(۳) ﴿اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا﴾

(۴) ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾

۷۱. به کدام علت، پیامبر گرامی اسلام (ص) به «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» دستور داده‌اند؟ [ریاضی - ۹۵]

(۱) لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است و ما هرگز به هستی و چستی خدا دسترسی نداریم.

(۲) تفکر در ذات خداوند موجب محدود شدن هستی خداوند می‌شود و ما فقط توان فهم چستی خدا را داریم.

(۳) هر چستی که برای خداوند فرض کنیم، او را در حد تصورات ذهنی خود پایین آورده و محدود کرده‌ایم.

(۴) هستی و چستی خداوند در ظرف ذهن ما نمی‌گنجد و ما فقط توانایی فهم مخلوقات خداوند را داریم.

۷۲. اگر بگوییم همه مخلوقات، تجلی قدرت و صفات الهی هستند، پیام کدام آیه شریفه را ترسیم نموده‌ایم؟

(۱) ﴿مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَبَعْدَهُ وَمَعَهُ﴾

(۲) ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾

(۳) ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾

(۴) ﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾

سؤال تمرین	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	
کد مفاهیم کلیدی	۱۳۳	۱۳۵	۱۳۶	۱۳۷	۱۳۸	۱۳۵	۱۳۷	۱۳۴	۱۳۸	۱۳۵	۱۳۴	۱۳۸	۱۳۵	۱۳۸	۱۳۷	۱۳۶	۱۳۳	۱۳۵	۱۳۷	۱۳۶	۱۳۴	۱۳۴	۱۳۶	۱۳۴	۱۳۸	۱۳۳	۱۳۷	۱۳۶	۱۳۳	۱۳۳	۱۳۵

سؤال تمرین	۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹
کد مفاهیم کلیدی	۱۳۷	۱۳۴	۱۳۴	۱۳۴	۱۳۴	۱۳۴	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۷	۱۳۷	۱۳۷	۱۳۶	۱۳۴	۱۳۴	۱۳۶	۱۳۷	۱۳۵	۱۳۵	۱۳۶	۱۳۶	۱۳۷	۱۳۴	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۴	۱۳۵	۱۳۷	۱۳۸

سؤال تمرین	۶۰	۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲
کد مفاهیم کلیدی	۱۳۶	۱۳۵	۱۳۴	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۵	۱۳۴	۱۳۷	۱۳۷	۱۳۳	۱۳۵	۱۳۸	۱۳۷

- ۱ [۱۳۳] اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.
- ۲ [۱۳۵] نیازمندی در همه شئون زندگی، لحظه به لحظه، از پیدایش تا بقا؛ تمام داشته‌های انسان از خداست و نیاز به او هیچ‌گاه قطع یا کم نمی‌شود.
- ۳ [۱۳۶] اینکه او را لحظه‌ای به حال خود رها نکند.
- ۴ [۱۳۷] چون تمام موجودات، «وجود» خود را از او می‌گیرند و به سبب او آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند.
- ۵ [۱۳۸] تفکر در ذات خدا - به دلیل محدود بودن ذهن انسان و نامحدود بودن ذات الهی
- ۶ [۱۳۵] الف) چون همه موجودات برای لحظه لحظه وجود خود محتاج و نیازمند خدا هستند و اگر خداوند لحظه‌ای آنان را به حال خود واگذارد، همه نیست و نابود می‌شوند. ب) یعنی خداوند هر لحظه به موجودات هستی می‌بخشد. ج) زیرا موجودات پیوسته از خداوند درخواست می‌کنند و او دائماً نیاز آنها را برطرف می‌کند. د) نیازمندی به خداوند در بقا
- ۷ [۱۳۷] «رَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ»؛ یعنی اشیاء پدیده‌هایی هستند که قبلاً نبوده‌اند؛ پس حتماً علتی آن‌ها را به وجود آورده است و می‌توان به خالق و علت به وجود آورنده آنها پی برد.
- «مَعَهُ»؛ به این معناست که شیء سرتاسر نیاز، در حال حاضر وجود دارد و علت بقای آن خداست.
- «بَعْدَهُ»؛ خالق موت و حیات خداست. پس درفنای شیء نیز می‌توان خدا را مشاهده کرد.
- ۸ [۱۳۴] و [۱۳۵] غ؛ نیازمندی موجودات به خداوند شامل بیدایش و بقا است.
- ۹ [۱۳۸] ص
- ۱۰ [۱۳۴] ص
- ۱۱ [۱۳۵] غ؛ ساعت، در بقا به ساعت‌ساز نیاز ندارد و در پیدایش هم، کار ساعت‌ساز فقط جابه‌جایی و چینش اجزای ساعت است. اما جهان هم در پیدایش و هم در بقا به خداوند نیاز دارد.
- ۱۲ [۱۳۴] ص
- ۱۳ [۱۳۵] ص
- ۱۴ [۱۳۸] غ؛ از آنجا که خداوند نامحدود و انسان محدود است، انسان نمی‌تواند به چپستی و ذات او دست یابد و تنها می‌تواند از هستی و صفات او آگاه شود.
- ۱۵ [۱۳۷] غ؛ هر موجودی تجلی خداوند و آیه‌ای از آیات الهی است. خداوند، انوار ندارد چون جمع نیست و واحد و یکتا است و یک نور است.
- ۱۶ [۱۳۶] غ؛ هر چه خودشناسی انسان زیاد شود، فقر و نیاز خود به خالق را بهتر درک می‌کند و در نتیجه بندگی او افزایش خواهد یافت؛ پس عبودیت معلول درک فقر و نیاز است.
- ۱۷ [۱۳۳] اندیشه
- ۱۸ [۱۳۵] غنی - فقیر
- ۱۹ [۱۳۷] تجلی بخش
- ۲۰ [۱۳۶] نیاز دائمی
- ۲۱ [۱۳۴] فطرت - درک
- ۲۲ [۱۳۲] معرفت عمیق‌تر
- ۲۳ [۱۳۶] معرفت - نیاز
- ۲۴ [۱۳۴] پدیده
- ۲۵ [۱۳۸] ذات - چپستی
- ۲۶ [۱۳۳] خدا - قدرت
- ۲۷ [۱۳۷] نور
- ۲۸ [۱۳۶] ناآگاه
- ۲۹ [۱۳۳] اندیشه
- ۳۰ [۱۳۵] مولد برق با جریان برق
- ۳۱ [۱۳۷] قدم پیش بگذاریم و با عزم و تصمیم قوی حرکت کنیم.
- ۳۲ [۱۳۴] اینکه موجودات جهان، هستی خود را وامدار چه کسی هستند؟
- ۳۳ [۱۳۴] فطری
- ۳۴ [۱۳۴] می‌دانیم در جهانی زندگی می‌کنیم که آفریننده‌ای حکیم آن را هدایت و پشتیبانی می‌کند و به مخلوقات مدد و یاری می‌رساند.
- ۳۵ [۱۳۴] تفکر درباره نیازمند بودن جهان در پیدایش خود به آفریننده و خالق
- ۳۶ [۱۳۴] به آفریننده‌ای نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد.
- ۳۷ [۱۳۸] احاطه و دسترسی به آن
- ۳۸ [۱۳۸] زمانی که ذهن ما توان و گنجایش احاطه و دسترسی به آن را داشته باشد.
- ۳۹ [۱۳۷] زمانی که انسان قدم پیش بگذارد و با عزم و تصمیم قوی حرکت کند.
- ۴۰ [۱۳۷] به علت پاکی و صفای قلب
- ۴۱ [۱۳۷] یعنی تمام موجودات وجود خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند.
- ۴۲ [۱۳۶] افزایش عبودیت و بندگی
- ۴۳ [۱۳۴] در صورتی که خودش ذاتاً موجود باشد.
- ۴۴ [۱۳۴] نیازمندی در پیدایش
- ۴۵ [۱۳۶] درک بیشتر فقر و نیاز و افزایش خودشناسی
- ۴۶ [۱۳۷] «هیچ چیزی را ندیدم مگر اینکه خداوند را قبل و بعد و با آن دیدم.»
- ۴۷ [۱۳۵] موجودات دائماً با زبان حال خود به پیشگاه خداوند عرض نیاز می‌کنند.
- ۴۸ [۱۳۵] گزینه «ب»
- ۴۹ [۱۳۶] گزینه «الف»
- ۵۰ [۱۳۷] گزینه «الف»
- ۵۱ [۱۳۴]، [۱۳۶]، [۱۳۷] و [۱۳۸] الف) ۴، ب) ۳، ج) ۲، د) ۱
- ۵۲ [۱۳۴] و [۱۳۷] الف) موجودی که وجودش از خودش نیست و در به وجود آمدن و هستی یافتن نیازمند پدیدآورنده است.
- ب) چیزی که خودش آشکار و پیداست و سبب پیدا شدن چیزهای دیگر می‌شود. ج) اموری که خارج از دایره شناخت و احاطه ما هستند و امکان شناخت چپستی و ذات و چگونگی وجود آن‌ها برای ما ممکن نیست و تنها می‌توانیم وجود و هستی آن‌ها را دریابیم.
- ۵۳ [۱۳۴] خیر؛ قرآن ما را به معرفت عمیق‌تر درباره خداوند و وجود او دعوت می‌کند.
- ۵۴ [۱۳۸] چرا که لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است. در واقع ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم. مانند شناخت حقیقت خداوند و احاطه بر ذات و چپستی او
- ۵۵ [۱۳۸] ذات خداوند نامحدود است و انسان موجودی محدود است. لازمه شناخت هر چیز، احاطه و دسترسی به آن است. به دلیل محدودیت انسان، امکان احاطه و درک چپستی و ذات خداوند ممکن نیست.

۵۶ [۱۳۴] ..... مقدمه اول: ما و همه مخلوقات، پدیده‌ایم و وجودمان از خودمان نیست.

مقدمه دوم: هر پدیده‌ای در به وجود آمدن و هستی یافتن نیازمند پدیدآورنده‌ای است که خودش پدیده نباشد و وجودش از خودش باشد.

ما و همه مخلوقات جهان نیازمند پدیدآورنده‌ای هستیم که وجودش از خودش باشد. او سرچشمه هستی یعنی خدای متعال است.

۵۷ [۱۳۵] ..... خیر؛ زیرا اولاً؛ مسجد در بقای خود نیازمند بتا نیست به عبارت دیگر اگر بتا وجود نداشته باشد مسجد پابرجا خواهد ماند.

ثانیاً؛ در پیدایش نیز مسجد نیازمند بتا نیست چون بتا نه مواد اولیه و مصالح مانند سنگ و چوب و آهن و شیشه و ... را ساخته و نه به آن‌ها خاصیت چسبندگی و استحکام و ... داده است. کار بتا فقط جابجا کردن مواد و چینش آن‌هاست.

۵۸ [۱۳۷] ..... زیرا هر موجودی در حدّ خودش تجلی خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است. این امر به این دلیل است که خداوند، نور هستی است؛ یعنی تمام موجودات، «وجود» خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند.

۵۹ [۱۳۸] ..... دو دسته؛ دسته اول: موضوعاتی که در محدوده شناخت ما قرار دارند مانند: گیاهان، حیوانات، ستارگان و کهکشان‌ها؛ در حقیقت ذهن ما توان و گنجایش درک چیستی آن‌ها را دارد.

دسته دوم: موضوعاتی که فراتر از محدوده شناخت ما هستند و به دلیل نامحدود بودن، ذهن ما توانایی درک چگونگی وجود و حقیقت آن‌ها را ندارد مانند: درک چیستی و ذات خداوند.

۶۰ [۱۳۶] ..... هر چه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر احساس می‌کند و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند. برای همین است که پیامبر گرامی ما با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می‌خواهد که برای یک لحظه هم لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند.

۶۱ [۱۳۶] ..... انسان‌های ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند، بی‌توجه‌اند اما انسان‌های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می‌دانند.

۶۲ [۱۳۴] و [۱۳۵] ..... اولاً؛ ساعت‌ساز به ساعت وجود بخشیده است یعنی چرخ‌دنده و سایر اجزاء ساعت را نیافریده و به آن‌ها خاصیت نداده است. خالق ساعت‌ساز و چرخ‌دنده و ساعت، خداست. ثانیاً؛ ساعت در بقای خود نیازی به ساعت‌ساز ندارد. یعنی اگر ساعت‌ساز از بین برود، ساعت کماکان باقی مانده و کارش را ادامه می‌دهد در حالیکه جهان در بقای خود به خداوند نیاز دارد؛ یعنی نمی‌توان تصوّر کرد که خدایی نباشد اما جهان به کار خود ادامه دهد.

● پاسخ سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۶۳ [۱۳۵] ..... همه ما نیاز داریم خداوند باشد تا به وجود بیاوریم. این به معنای نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش است. اما در ادامه و استمرار زندگی نیز وجود هستی همه موجودات جهان از جمله ما انسان‌ها و نیز مصالح و خواص هر موجود، همه وابسته به خداست و خداوند هر لحظه اراده کند؛ آنها از بین می‌روند و متلاشی می‌گردند. رابطه خداوند با جهان، تا حدّی شبیه رابطه مولّد برق با جریان برق است؛ همین که مولّد متوقف شود جریان برق هم قطع می‌گردد و لامپ‌های متصل به آن نیز خاموش می‌شوند. پس علاوه بر پیدایش در بقا نیز به خداوند نیاز داریم.

۶۴ [۱۳۸] ..... چگونگی وجود همان ذات یا چیستی یا ماهیت وجود خداوند است که شناخت آن برای ما ممکن نیست چرا که ذات او نامحدود است و ما محدودیم و شرط احاطه بر کسی یا چیزی، محدود کردن آن است. پس شناخت چگونگی وجود خداوند محال است. البته شناخت وجود او یعنی هستی و صفات او ممکن است.

۶۵ [۱۳۸] ..... برای همه انسان‌ها به شرطی که دارای پاکی و صفای قلبی باشند و از این طریق بتوانند خداوند را ادراک نمایند.

۶۶ [۱۳۴] و [۱۳۵] ..... گزینه «۲»

۶۷ [۱۳۷] ..... گزینه «۱»

۶۸ [۱۳۷] ..... گزینه «۳»

۶۹ [۱۳۳] ..... گزینه «۱»

گزینه‌های «۱»، «۲» و «۴» آیه هستند و فقط گزینه ج دعا است. پس سایر گزینه‌ها رد می‌شوند و فقط گزینه ج صحیح است.

۷۰ [۱۳۵] و [۱۳۶] ..... گزینه «۳»

۷۱ [۱۳۸] ..... گزینه «۳»

۷۲ [۱۳۷] ..... گزینه «۲»

دقت کنید که پیام گزینه «۱» نیز همین موضوع صورت تست است اما عبارت گزینه «۱» حدیث است نه آیه!

یادداشت

شرک و مراتب آن **۱۴۱+**توحید و برخی مراتب آن **۱۴۰+**مفهوم توحید و یکتا پرستی **۱۳۹**جریان تکفیری‌ها و عقاید آنها **۱۴۳**مرز میان توحید و شرک **۱۴۲+**

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

بلدبوم بلدنبوم

توحید و یکتا پرستی به چه معناست؟ **۱۳۹**انواع و مراتب توحید را نام برده و به اختصار توضیح دهید. **۱۴۰**مراتب شرک را نام برده و به اختصار توضیح دهید. **۱۴۱**آیا وسیله دانستن پزشک یا اولیای الهی برای شفا به معنای شرک است؟ **۱۴۲**تکفیری‌ها چه کسانی هستند و چه عقایدی دارند؟ **۱۴۳**

پاسخ

[۱۴۱] صفحه ۲۱ و ۲۲ کتاب درسی

[۱۴۰] صفحه ۱۹ و ۲۰ کتاب درسی

[۱۳۹] صفحه ۱۸ کتاب درسی

[۱۴۳] صفحه ۲۴ کتاب درسی

[۱۴۲] صفحه ۲۳ و ۲۴ کتاب درسی

[حد اکثر زمان مطالعه: ۶۰ دقیقه] - زمان شما:

مفاهیم آموزشی

۱۳۹ مفهوم توحید و یکتا پرستی

- توحید مهم ترین اعتقاد دینی است و بدون اعتقاد به آن، هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد.
- سرلوحه دعوت همه پیامبران است.
- اخلاق، احکام و همه اعمال فردی و اجتماعی مؤمنان بر مدار آن است.
- روحی در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و به آن حیات معنا می بخشد.
- اسلام دین توحید و قرآن کتاب توحید است.

حدیث

امام علی (ع) درباره بندگی و اعتقاد به یگانگی پروردگار می فرماید: «خدای من! مرا این عزت بس که بنده تو باشم و این افتخار بس که تو پروردگار منی، خدای من! تو همان گونه ای که من دوست دارم، پس مرا توفیق ده تا آن گونه باشم که تو دوست داری.»

پیام ۱- ربوبیت خداوند، بالاترین افتخار انسان، ۲- خداوند برترین پروردگار و بندگی او بالاترین مقام **کلمه** ارتباط حدیث با مطلب زیر از کتاب دوازدهم:

بندگی انسان همان **توحید عملی** است که بالاترین عزت اوست. [درس ۳]

۱۴۰ توحید و برخی مراتب آن

- توحید به معنای اعتقاد به **خدای یگانه** است؛ یعنی خدا بی همتاست و شریکی ندارد و این بیانگر اصل و حقیقت توحید است.
- رسول خدا (ص)، از همان آغاز رسالت خود، از مشرکان می خواست با گفتن «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» دست از شرک و بت پرستی بردارند و به خدای یگانه ایمان آورند. با گفتن «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»:
- تمام احکام و حقوق اسلامی فرد به رسمیت شناخته می شود.
- دفاع از حقوق فرد بر دیگر مسلمانان واجب می شود و در زمره برادران و خواهران دینی قرار می گیرد.
- کلمه** «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» فقط یک شعار نیست و پایبندی به آن همه زندگی فرد تازه مسلمان را در رابطه با خدا، خویشتن، خانواده، اجتماع و دیگر مخلوقات تغییر می دهد.

● مراتب توحید

- ۱- **توحید در خالقیت**: خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است. موجودات، همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد.

آیه

﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ...﴾ [سوره زمر، آیه ۶۲]

ترجمه خدا آفریننده هر چیزی است.**پیام** توحید در خالقیت

- ۲- **توحید در مالکیت**: از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است پس تنها مالک آن نیز هست؛ زیرا هر کس که چیزی را پدید می آورد، مالک آن است.
- کلمه** توحید در مالکیت نتیجه و معلول و تابع و بازتاب توحید در خالقیت است.

آیه

﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ...﴾ [سورة آل عمران، آیه ۱۰۹]

ترجمه آنچه در آسمان‌ها و آنچه در زمین است، از آن خداست.

پیام توحید در مالکیت

۳- توحید در ولایت: هر کس مالک چیزی باشد حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد، اما دیگران بدون اجازه وی نمی‌توانند در آن تصرف یا از آن استفاده کنند. به این حق تصرف، ولایت و سرپرستی می‌گویند.

- از آنجا که خداوند، تنها مالک جهان است تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست و مخلوقات، جز به اذن و اجازه او نمی‌توانند در جهان تصرف کنند.

تکته توحید در ولایت نتیجه و معلول و تابع و بازتاب توحید در مالکیت است.

- اگر خداوند به کسی اجازه تصرف در جهان هستی را بدهد، چنین اجازه‌ای به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست، بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است.

مثال اگر خداوند پیامبر اکرم (ص) را ولی انسان‌ها معرفی می‌کند، بدین معناست که ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است.

آیه

﴿... مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾ [سورة كهف، آیه ۲۶]

ترجمه آنها هیچ ولی (سرپرستی) جز او ندارند و او در فرمانروایی خویش کسی را شریک نمی‌سازد.

پیام توحید در ولایت

عبارات مربوط به توفیر و شرک:

توفیر: به (ازن) - زیرمجموعه - تفت - رابطه طولی - در طول - وابسته - مسیر - مهرا - واسطه

شرک: مستقل - در کنار - در عرض - عرضی - پراگانه - در کنار - بی‌واسطه - مستقیم

۴- توحید در ربوبیت: رب به معنای مالک و صاحب اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست. هر کس که خالق و مالک و ولی چیزی باشد می‌تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد. از آنجا که خداوند تنها خالق، مالک، ولی جهان و همچنین تنها رب هستی است.

تکته توحید در ربوبیت نتیجه و معلول و تابع و بازتاب توحید در خالقیت و مالکیت و ولایت است.

- اوست که جهان را اداره می‌کند و آن را به سوی مقصدی که برایش معین فرموده هدایت می‌نماید و به پیش می‌برد.

تکته توحید در ربوبیت به این معنا نیست که موجودات، به‌خصوص انسان، نقشی در پرورش و تدبیر سایر مخلوقات ندارند؛

مثال - باغبانی که زحمت می‌کشد و اقدام به پرورش درختان اقدام می‌کند، رشد این درختان نتیجه تدبیر اوست. توحید در ربوبیت بدین معناست که این باغبان و تدبیرش همه از آن خدا و تحت تدبیر او هستند.

- کشاورز وقتی خود را با دیگران، یعنی کسانی که در کشت زمین او دخالتی نداشته‌اند، مقایسه می‌کند، می‌بیند که این زراعت حاصل دسترنج خودش است، اما وقتی رابطه خود را با خدا بررسی می‌کند، می‌بیند که هم خودش و هم نیرو و توانش از آن خداست و کشت و زرع او براساس استعدادی که خداوند در آن قرار داده، رشد کرده و محصول داده است. در نتیجه، در می‌یابد که زارع حقیقی و پرورش دهنده اصلی زراعت او خداست و باید شکرگزار او باشد.

آیه

﴿قُلْ أَغْيَرُ اللَّهُ أَبْغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ...﴾ [سورة انعام، آیه ۱۶۴]

ترجمه بگو: آیا جز خدا پروردگاری بطلبم در حالی که او پروردگار همه چیز است؟

پیام ۱- توحید در ربوبیت، ۲- نفی شرک در ربوبیت ﴿أَغْيَرُ اللَّهُ أَبْغِي رَبًّا﴾

۱۴۱ شرک و مراتب آن

- شرک به معنای: شریک قرار دادن برای خدا است و هر کس که معتقد باشد خداوند شریک دارد، مشرک به حساب می‌آید، شرک هم مانند توحید مراتبی دارد.

۱- شرک در خالقیت

کسی که معتقد است این جهان را چند خالق آفریده‌اند، گرفتار شرک در خالقیت شده است.

■ چرا خداوند در آفرینش جهان شریکی ندارد؟

• این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان‌اند، یا با همکاری یکدیگر این جهان را آفریده‌اند به این معناست که هر کدام از آنها محدود و ناقص هستند و به تنهایی نمی‌توانند کل جهان را خلق کنند. همچنین به معنای این است که هر یک از خدایان کمالاتی دارند که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه عین همدیگر می‌شوند و دیگر چند خدا نیستند. چنین خدایان ناقصی، خود، نیازمندند و خالق کاملی نیاز دارند که نیازشان را برطرف کند.

۲- شرک در مالکیت

کسانی که معتقدند علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگران هم مالک بخشی از جهان هستند. دچار شرک در مالکیت شده‌اند. اگر کسی معتقد به شرک در خالقیت باشد، معتقد به شرک در مالکیت نیز خواهد بود.

تکته شرک در مالکیت، نتیجه و تابع و معلول شرک در خالقیت است.

● ۳- شرک در ولایت

اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگرانی نیز هستند که سرپرستی جهان را برعهده دارند و خودشان حَقّ تصرف در جهان را دارند. **کلمه** شرک در ولایت، نتیجه و تابع و معلول شرک در مالکیت است.

● ۴- شرک در ربوبیت

علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگرانی نیز هستند که تدبیر امور موجودات را برعهده دارند. اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات حساب جداگانه باز کند و گمان کند که کسی می‌تواند مستقل از خداوند، امور را تدبیر کند گرفتار شرک شده است.

توبه رابطه انواع توحید و شرک را با واژه «خَمور» حفظ کنید. به ترتیب «خالقیت، مالکیت، ولایت و ربوبیت»

آب

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * اللَّهُ الصَّمَدُ * لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ * وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ [سوره توحيد، آیات ۱ تا ۴]

ترجمه به نام خداوند بخشاینده مهربان / بگو خداوند یکتاست / خدا بی نیاز است / نه زاییده و نه زاییده شده (فرزند ندارد و فرزند کسی نیست) / هیچ کس همتای او نیست.

پسام ۱- توحید و بی همتا بودن خداوند، ۲- اصل توحید

کلمه ارتباط آیه ﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾ با مطلب زیر از کتاب دوازدهم:

ارتباط معنایی با آیات بیانگر بی نیازی خداوند، مانند: ﴿وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ و ﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ [درس ۱]

﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ [سوره رعد، آیه ۱۶]

ترجمه بگو پروردگار آسمان‌ها و زمین کیست؟ بگو خدا است، بگو آیا غیر از او سرپرستانی گرفته‌اید که [حتی] اختیار سود و زیان خود را ندارند؟ بگو آیا نابینا و بینا برابر است؟ یا تاریکی و روشنایی برابرند؟ یا آنها شریک‌هایی برای خدا قرار داده‌اند که [آن شریکان هم] مثل خداوند آفرینشی داشته‌اند و در نتیجه [این دوا] آفرینش بر آنان مشتبه شده است و [از این رو شریکان را نیز مستحق عبادت دیده‌اند؟!]

بگو خدا آفریننده هر چیزی است، و او یکتای مقتدر است.

پسام ۱- توحید و یگانگی خداوند، ۲- توحید در ربوبیت (رب...)، ۳- شرک در ولایت ﴿أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ ... نَفْعًا ...﴾، ۴- عدالت الهی

﴿الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ﴾، ۵- شرک در خالقیت ﴿شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ﴾، ۶- توحید در خالقیت ﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾، ۷- اصل توحید ﴿وَهُوَ الْوَاحِدُ﴾

کلیدواژه‌های توفیر و شرک:

اصل توفیر: یگانه - بی همتا - بی شریک - یکتا - اَهر - واهر

توفیر در خالقیت: آفریننده - مبرأ - پیدایش - پریرآمرن - ایبار - خالق

توفیر در مالکیت: مال - از آن - صاحب - لله

توفیر در ولایت: سرپرست - فرمانروا - حاکم - حق تصرف - حق تغییر - صاحب اختیار - ولی - حکم

توفیر در ربوبیت: پروردگار - هدایت - اداره - اراده - شفابخشی - رفع هلاکت - مدیریت - تدبیر - پرورش - کارگردانی - رب - هدی

۱۴۲ مرز میان توحید و شرک

اگر کسی پزشک را وسیله درمان و بهبود بیماری بداند یا از غیر خدا در خواست کمک کند یا دعا را وسیله جلب مغفرت الهی و صدقه را وسیله دفع بلا بداند یا توسل به پیامبران و معصومین (ع) نماید، مشرک نیست زیرا:

اولاً: خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است.

مثال آتش موجب گرما و روشنی و دارو سبب شفا و بهبودی است. پزشک وسیله درمان، معمار عامل بنای ساختمان و معلم نیز وسیله تعلیم و تربیت است. دعا سبب آموزش، صدقه موجب دفع بلا، و صلۀ رحم موجب افزایش طول عمر است.

همه این روابط توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می‌گیرد. بنابراین، کسی که برای آموختن نزد معلم می‌رود، یا برای درمان به پزشک مراجعه می‌کند، نه تنها معلم و پزشک را شریک خداوند قرار نداده، بلکه به قانون الهی عمل کرده است.

ثانیاً: همان‌گونه که درخواست از پزشک برای درمان با توحید منافاتی ندارد، درخواست از اولیای الهی برای اجابت خواسته‌ها نیز منافاتی با توحید ندارد؛ زیرا پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی و اولیای الهی به واسطه اسباب معنوی و با اذن خداوند این کار را انجام می‌دهند.

عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ص) و اولیای دین (ع) در برآوردن حاجات انسان (مانند شفا دادن) وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم. اما اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیاء و به اذن خدا بدانیم عین توحید است و از این جهت مانند اثر شفابخشی داروست که خداوند به آن بخشیده است.

کلمه توانایی پیامبر (ص) در برآوردن حاجات تنها به زمان حیات دنیوی او اختصاص ندارد و پس از رحلت ایشان نیز استمرار دارد. به عبارت دیگر، روح مطهر رسول خدا (ص) پس از رحلت زنده است و می‌تواند به انسان‌ها یاری برساند. اکنون اگر ما از رسول خدا (ص) چیزی درخواست کنیم، درخواست از جسم ایشان نیست، بلکه از حقیقت روحانی و معنوی ایشان است.

۱۴۳ جریان تکفیری‌ها و عقاید آنها

- گروهی از مسلمانان هستند که چنین درخواستی را **شرک آلود** می‌دانند و در سال‌های اخیر برخی از جوامع و کشورهای اسلامی را گرفتار خود کرده‌اند.
- پيروان این جریان فکری **خشک** و **غیرعقلانی** با تفکر غلطی که درباره توحید و شرک دارند، هر مسلمانی را که مانند آنها نمی‌اندیشد، مشرک و کافر می‌خوانند و گاه کشتن او را واجب می‌شمارند.
- آنها **توشل** به پیامبران و معصومین را شرک می‌دانند.
- از نظر آنها **طلب دعا** و **شفیع** قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد، شرک است.
- معتقدند این گونه افراد **کافر** هستند و مسلمان محسوب نمی‌شوند.
- این جریان، بزرگ‌ترین ضربه را بر اسلام وارد کرد و سبب تنفر برخی از مردم جهان از اسلام شد.

تمرین‌های امتحانی

توجه: در آدرس منابع هر سؤال صیغه و کلمه یعنی کتاب درسی به طور مثال [تفکر در عریش - ص ۱۲ کد]

الف) تدبیر در آیات قرآن و احادیث

- آیه ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾ به کدام یک از مراتب توحید اشاره دارد؟
- آیه شریفه ﴿قُلْ أَغْيَرَ اللَّهُ بَعْضَ رِبِّيَّ وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾ به توحید در ..... اشاره دارد.
- آیه شریفه ﴿أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ...﴾ به کدام مرتبه شرک اشاره دارد؟
- عبارت شریف «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» ناظر بر کدام یک از مراتب توحید است؟
- عزت و افتخار حضرت علی (ع) در کلام ایشان چیست؟
- گفتن عبارت «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» چه نتایجی را در پی خواهد داشت؟

ب) درستی یا نادرستی عبارات‌های زیر را با (ص / غ) مشخص کنید.

ص	غ	۷. برای قبول توحید در ربوبیت باید هر گونه اثرگذاری را از اشیا و انسان‌ها سلب کنیم.
☐	☐	۸. از آنجا که خدا تنها مالک جهان است تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست.
☐	☐	۹. کشاورز، وقتی خود را با دیگران مقایسه می‌کند می‌بیند که این کشت حاصل دسترنج خودش است.
☐	☐	۱۰. اعتقاد به معاد مانند روحی در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و بدون اعتقاد به آن هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد.
☐	☐	۱۱. اینکه خداوند اجازه تصرف در جهان هستی را به مخلوقات بدهد به معنای واگذاری ولایت خداوند به آنها نیست.
☐	☐	۱۲. اعتقاد به توحید در ربوبیت ریشه در باور قلبی به توحید در ولایت دارد.
☐	☐	۱۳. درخواست از پیامبر اکرم (ص) و اولیای الهی برای اجابت خواسته‌ها منافاتی با توحید ندارد.
☐	☐	۱۴. فرض اینکه قدرت افرادی مجزا از خداوند سبب تصرف در جهان هستی می‌شود با پذیرش توحید در ولایت منافاتی ندارد.
☐	☐	۱۵. پذیرش توحید در مالکیت، سرچشمه پذیرش توحید در خالقیت است.
☐	☐	۱۶. افتخار حضرت علی (ع) بندگی و عبودیت خداوند است.
☐	☐	۱۷. اگر اعتقاد داشته باشیم که در کنار خداوند و علاوه بر او افرادی قدرت تدبیر در جهان دارند، دچار شرک در ربوبیت شده‌ایم.
☐	☐	۱۸. گفتن «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» سبب تغییر در رابطه فرد مسلمان با خدا و خانواده و اجتماع و ... می‌شود.
☐	☐	۱۹. پیامبر (ص) از آغاز رسالت خود از مشرکان خواست با گفتن عبارت «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» دست از شرک و بت‌پرستی بردارند.

ج) عبارات‌های زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- اسلام دین ..... و قرآن کتاب ..... است.
- کسی که اختیار سود و زیان ندارد نمی‌تواند ..... و ..... خود و دیگری باشد.
- مهم‌ترین اعتقاد دینی و سرلوحه دعوت پیامبران ..... است.
- اعتقاد به این که در کنار خداوند دیگرانی نیز هستند که سرپرستی جهان را برعهده دارند شرک در ..... است.
- پزشک به واسطه اسباب ..... و اولیای الهی به واسطه اسباب ..... اقدام به تأثیر در مخاطبین خود دارند.
- توحید در ..... بدان معنا نیست که موجودات به خصوص انسان نقشی در پرورش و تدبیر سایر مخلوقات ندارند.
- منظور از توحید در ..... این است که مخلوقات جز به اجازه خداوند نمی‌توانند در جهان تصرف کنند.
- هر کس مالک چیزی باشد حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد به این حق تصرف ..... و ..... می‌گویند.
- اگر کسی معتقد باشد که این جهان را چند خدا آفریده‌اند گرفتار شرک در ..... شده است.
- اجازه تصرف در جهان به کسی به این معناست که خداوند او را در مسیر و ..... ولایت خود قرار داده است.
- تصور اینکه خداوند به تنهایی مبدأ جهان هستی زمینه‌ساز پذیرش توحید در ..... است.
- اعتقاد به اینکه سایر موجودات می‌توانند در عرض خداوند حق تغییر داشته باشند، ریشه در شرک در ..... دارد.
- سرچشمه و خاستگاه باور به یگانگی خداوند نسبت تصرف در جهان هستی، معلول اعتقاد به ..... است.
- حضرت علی (ع) عزت خود را ..... خدا می‌دانند و افتخار خود را ربوبیت خداوند بیان می‌کنند.

➤ به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۳۴. کدام دسته از مسلمانان توشل به پیامبر (ص) و اولیای دین را شرک می‌دانند؟

۳۵. سرلوحه دعوت همه پیامبران و شعار اسلام به ترتیب چیست؟

۳۶. کدام اعتقاد دینی مانند روحی در پیکره احکام دین حضور دارد و به آن معنا می‌بخشد؟

۳۷. اگر معتقد باشیم در کنار خداوند دیگران نیز حق تصرف در جهان را دارند به چه شرکی گرفتار شده‌ایم؟

۳۸. مراتب توحید را به ترتیب علّیت نام ببرید.

* ۳۹. در چه صورتی ممکن است مردم در اعتقاد به توحید دچار شک شوند؟

۴۰. این تصور که چند خدا خالق جهان هستند به چه معناست؟

۴۱. نفی اتخاذ غیر خداوند به عنوان سرپرست، ما را به سمت کدام مرتبه توحید رهنمون می‌نماید؟

۴۲. شباهت و تفاوت اولیای دین و پزشکان در رفع حاجت مردم چیست؟

➤ گزینه صحیح را انتخاب کنید.

۴۳. آیه شریفه ﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ به کدام یک از مراتب توحید برمی‌گردد؟

الف) توحید در خالقیت

ب) توحید در مالکیت

۴۴. عبارت قرآنی ﴿لَا يَمْلِكُونَ لِنَفْسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ و ﴿وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ به ترتیب نمایانگر کدام یک از ابعاد توحید است؟

الف) توحید در مالکیت - توحید در ولایت

ب) توحید در ولایت - اصل توحید

۴۵. هریک از عبارات قرآنی زیر ناظر بر کدام بُعد توحیدی است؟

- ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾ - ﴿قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾ - ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾

الف) توحید در ربوبیت - شرک در ولایت - اصل توحید

ب) توحید در مالکیت - توحید در ولایت - توحید در خالقیت

۴۶. پس از پذیرش خداوند به عنوان ﴿اللَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ قبول کدام عبارت شریفه واجب می‌شود و عدم اعتقاد به آن موجب چه شرکی است؟

الف) ﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ - شرک در مالکیت

ب) ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ - شرک در مالکیت

۴۷. هریک از عبارات زیر به ترتیب ناظر بر کدامیک از مراتب توحید یا شرک است؟

- اداره انحصاری جهان هستی

- استقلال فرد در تصرف در عالم

- صاحب اختیاری جهان هستی

الف) توحید در ربوبیت - شرک در ولایت - توحید در ولایت

ب) توحید در ولایت - شرک در ربوبیت - شرک در ولایت

۴۸. عبارت قرآنی ﴿اللَّهُ الضَّمَدُ﴾ با کدام یک از عبارات های زیر ارتباط معنایی بیشتری دارد؟

الف) ﴿وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾

ب) ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾

➤ کشف ارتباط

۴۹. هریک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟

الف) تدبیر امور جهان مستقل از خداوند	۱- شرک در خالقیت
ب) حق تصرف در جهان در کنار خداوند	۲- توحید در ولایت
ج) اعتقاد به چند خالق برای جهان	۳- شرک در ربوبیت
	۴- شرک در ولایت

۵۰. هریک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد در سمت چپ اضافه است.)

الف) خداوند در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد.	۱- توحید در ربوبیت
ب) مخلوقات فقط به اذن خدا در جهان تصرف می‌کنند.	۲- توحید در مالکیت
ج) تدبیر و پرورش مخلوقات در دست پروردگار است.	۳- توحید در خالقیت
	۴- توحید در ولایت

➤ اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

۵۱. الف) توحید در ربوبیت:

ب) توحید در خالقیت:

ج) شرک در ولایت:

د) توحید در مالکیت:

ه) شرک در ربوبیت:

و) توحید در ولایت:

ز) شرک در مالکیت:

[نهایی - فرداد ۹۸]

[نهایی - دی ۱۳۰۰ / ۳ بار تکرار]

مفاهیم کلیدی

[نهایی - دی ۱۳۰۰]

[دی - ۹۹ انسانی]

[نهایی - شهریور ۹۸]

[نهایی - فرداد ۹۹]

ع به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۵۲. تکفیری‌ها چه کسانی هستند؟ اعتقادات ایشان را بیان کنید.
۵۳. آیا درخواست از اولیای الهی در برآوردن حاجات انسان با توحید منافات دارد؟ چرا؟
- * ۵۴. عقیده بر توانایی پیامبر و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان چه زمانی موجب شرک و چه زمانی عین توحید است؟ [نهایی - دی ۱۳۰۰ / ۳۱ بار کنکرا]
۵۵. در چه صورت اعتقاد به توانایی پیامبر (ص) در برآوردن حاجات موجب شرک می‌شود؟
۵۶. چرا خداوند در آفرینش جهان شریکی ندارد؟
۵۷. آیا توسل به پیامبران و معصومین شرک به حساب می‌آید؟ چرا؟
۵۸. عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ص) و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان چه موقع عین توحید است؟
۵۹. اگر بگوییم ولایت پیامبر (ص) و اهل بیت در کنار ولایت خداوند است آیا سخن درستی گفته‌ایم؟ چرا؟
۶۰. باور به توحید در خالقیت، مالکیت ولایت و ربوبیت چه تأثیری در زندگی ما دارد؟

[اندریشه و تمقیق - ص ۲۶ کد]

سؤالات ویژه امتحان برای کنکور

۶۱. روابط علی میان توحیدهای چهارگانه را بیان کنید.
۶۲. اینکه ولایت پیامبر در طول ولایت خداوند است به چه معناست؟
۶۳. آیا مدبر دانستن باغبان در رشد و پرورش گیاهان و درختان به معنای شرک است؟
۶۴. پس از پذیرش بی‌همتایی خداوند در آفرینش جهان هستی پذیرش مفهوم کدام آیه شریفه ضرورت دارد و عدم اعتقاد به آن کدام نوع از شرک را در پی دارد؟
۶۵. کدام مورد توضیح مناسبی جهت تبیین مرز توحید و شرک می‌باشد؟
- ۱) ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ - شرک در ولایت
- ۲) ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ - شرک در مالکیت
- ۳) ﴿وَهُوَ اللَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ - شرک در ولایت
- ۴) ﴿وَهُوَ اللَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ - شرک در مالکیت
۶۵. در مقام پذیرش ولایت الهی باید هرگونه اثر از اشیا و یا انسان‌ها سلب کنیم.
- ۱) در متون دینی بارها بر تأثیر نداشتن موجودات گوناگون در عالم تأکید شده است.
- ۲) قبول توحید در ربوبیت ضرورتی ندارد که هرگونه اثر از اشیا و یا انسان‌ها را سلب کنیم.
- ۳) می‌توان با قبول اثر مخلوقات این اثر را مستقل از خداوند دانست و ارتباط آن با خداوند منتهی می‌باشد.

[هنر - ۹۹]

۶۶. اینکه خداوند پیامبر اکرم را ولی انسان‌ها معرفی می‌کند به چه معناست و کدام آیه شریفه، حاکی از آن است؟
- ۱) چون ولایت خداوند مطلق است، بخشی از ولایت خود را به پیامبر واگذار کرده است. ﴿... قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾
- ۲) چون ولایت خداوند مطلق است، بخشی از ولایت خود را به پیامبر واگذار کرده است. ﴿... مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
- ۳) خداوند، پیامبر را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است. ﴿... قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾
- ۴) خداوند پیامبر را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است. ﴿... مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
۶۷. «تمام موجودات، وجود خود را از خداوند می‌گیرند.» و «بی‌همتایی خداوند در همه مراتب توحید» به ترتیب از دقت در کدام آیات قرآن کریم مفهوم می‌گردد؟
- ۱) ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ - ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾
- ۲) ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ - ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾
- ۳) ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ - ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾
- ۴) ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ - ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾

[زبان - ۹۸]

۶۸. چه کسانی بزرگ‌ترین ضربه را بر پیکر اسلام وارد کرده‌اند و اعتقاد غیرعقلانی آنان چیست؟
- ۱) مشرکان، طلب دعا و درخواست شفاعت را شرک می‌دانند.
- ۲) تکفیری‌ها، طلب دعا و درخواست شفاعت را شرک می‌دانند.
- ۳) مشرکان، استغفار پیامبران در حق منافقان را مؤثر می‌دانند.
- ۴) تکفیری‌ها، استغفار پیامبران در حق منافقان را مؤثر می‌دانند.

[ریاضی - ۹۷]

۶۹. عقیده به توانایی پیامبر (ص) و اولیای دین (ع) در برآوردن حاجات انسانی چه زمانی مصداق شرک پیدا می‌کند و کدام آیه شریفه مانع آن است؟ [ریاضی - ۹۷]
- ۱) این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم - ﴿أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأَطِيعُوا أَوْلِيَّ الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾.
- ۲) این توانایی را در طول اراده الهی بدانیم - ﴿أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأَطِيعُوا أَوْلِيَّ الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾.
- ۳) این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم - ﴿لَا تَقْتُلُوا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾.
- ۴) این توانایی را در طول اراده الهی بدانیم - ﴿لَا تَقْتُلُوا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾.

۷۰. عبارت «خداوند جهان را به سوی آن مقصدی که برایش معین فرموده به پیش می‌برد» اشاره به کدام بُعد توحید دارد و کدام آیه، مرتبط با این مرتبه توحید است؟

[فراج - ۹۵]

- ۱) مالکیت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
- ۲) ربوبیت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
- ۳) مالکیت - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَهُوَ رَبُّكُمْ وَهُوَ رَبُّ رَبِّكُمْ﴾
- ۴) ربوبیت - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَهُوَ رَبُّكُمْ وَهُوَ رَبُّ رَبِّكُمْ﴾

سؤال تمرین	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
کد مفاهیم کلیدی	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۱	۱۴۰	۱۳۹	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۰	۱۳۹	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۲	۱۴۰	۱۴۰	۱۳۹	۱۴۱	۱۴۱	۱۴۰	۱۳۹	۱۴۱	۱۳۹	۱۴۱	۱۴۲	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۱	۱۴۰	۱۴۰

سؤال تمرین	۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷
کد مفاهیم کلیدی	۱۴۱	۱۴۰	۱۳۹	۱۴۳	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۱	۱۴۱	۱۴۱	۱۴۱	۱۴۰	۱۴۲	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۱	۱۴۱	۱۴۱	۱۴۱	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۳	۱۴۲	۱۴۲	۱۴۲	۱۴۱	۱۴۲

سؤال تمرین	۵۸	۵۹	۶۰	۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰
کد مفاهیم کلیدی	۱۴۲	۱۴۱	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۲	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۱	۱۴۰	۱۳۷	۱۴۱	۱۴۲	۱۴۰

۳۳ [۱۳۹] ..... بندگی

۳۴ [۱۴۳] ..... تکفیری ها

۳۵ [۱۴۰] ..... توحید - لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

۳۶ [۱۳۹] ..... توحید

۳۷ [۱۴۱] ..... شرک در ولایت

۳۸ [۱۴۰] ..... توحید در خالقیت - توحید در مالکیت - توحید در ولایت - توحید

در ربوبیت

۳۹ [۱۴۱] ..... در صورتی که برای خداوند در امر آفرینش شریک در نظر گرفته شود.

۴۰ [۱۴۱] ..... محدود و ناقص بودن آنها

۴۱ [۱۴۰] ..... توحید در ولایت

۴۲ [۱۴۲] ..... شباهت: هر دو به اذن خداوند است. تفاوت: اولیای دین با اسباب

معنوی و پزشکان با اسباب مادی حاجات را رفع می‌کنند.

۴۳ [۱۴۰] ..... گزینه «الف»

۴۴ [۱۴۰] ..... گزینه «ب»

۴۵ [۱۴۰] و [۱۴۱] ..... گزینه «الف»

۴۶ [۱۴۱] ..... گزینه «ب»

۴۷ [۱۴۰] و [۱۴۱] ..... گزینه «الف»

۴۸ [۱۴۱] ..... گزینه «الف»

۴۹ [۱۴۰] و [۱۴۱] ..... الف ۳ (ب) ۴ (ج) ۱

۵۰ [۱۴۰] ..... الف ۳ (ب) ۴ (ج) ۱

۵۱ [۱۴۰] و [۱۴۱] ..... الف ربّ به معنا مالک و صاحب اختیاری است که تدبیر

و پرورش مخلوق به دست اوست هر کس که خالق و مالک و ولی چیزی باشد

می‌تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد از آنجا که خدا تنها خالق مالک و ولی

جهان است، تنها ربّ هستی هم هست او جهان را اداره کرده و به سوی مقصد

معین هدایت می‌نماید.

ب) توحید در خالقیت عبارت از این است که معتقد باشیم خداوند تنها مبدأ و

خالق جهان است، موجودات همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و

همتایی ندارد.

ج) اعتقاد به این که علاوه بر خدا و در کنار او دیگرانی هستند که سرپرستی جهان

را بر عهده دارند و خودشان حق تصرف در جهان را دارند.

د) از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است پس تنها مالک آن نیز هست. زیرا هر

کس که چیزی را پدید می‌آورد مالک آن است.

ه) اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگرانی نیز هستند که تدبیر

امور موجودات را برعهده دارند. اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر

مخلوقات حساب جداگانه باز کند و گمان کند که کسی می‌تواند مستقل از

خداوند، امور را تدبیر کند گرفتار شرک شده است.

و) هر کس مالک هر چیزی باشد حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد. اما دیگران

بدون اجازه وی نمی‌توانند در آن تصرف یا از آن استفاده کنند. به این حق تصرف،

ولایت و سرپرستی می‌گویند.

ز) اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگران هم مالک بخشی از جهان

هستند اگر کسی معتقد به شرک در خالقیت باشد، معتقد به شرک در مالکیت نیز

خواهد بود.

۱ [۱۴۰] ..... توحید در ولایت

۲ [۱۴۰] ..... ربوبیت

۳ [۱۴۱] ..... شرک در خالقیت

۴ [۱۴۰] ..... اصل توحید (حقیقت توحید)

۵ [۱۳۹] ..... بندگی خداوند و اینکه خداوند، پروردگار اوست.

۶ [۱۳۹] ..... ۱- به رسمیت شناخته شدن تمام احکام و حقوق اسلامی فرد

۲- واجب شدن دفاع از حقوق فرد مسلمان بر دیگران

۳- قرار گرفتن در زمره برادران و خواهران دینی

۷ [۱۴۰] ..... غ؛ اعتقاد به ربوبیت خداوند به معنای اثر نداشتن انسان و اشیا در

جهان نیست بلکه باید اثر آنها را مهم بدانیم اما این اثر و وجودشان را از ناحیه

خداوند بدانیم.

۸ [۱۴۰] ..... ص

۹ [۱۴۰] ..... ص

۱۰ [۱۳۹] ..... غ؛ اعتقاد به توحید، روح همه احکام و معارف دین است.

۱۱ [۱۴۰] ..... ص

۱۲ [۱۴۰] ..... ص

۱۳ [۱۴۲] ..... ص

۱۴ [۱۴۰] ..... غ؛ فرض قدرت مجزا از خداوند و استقلال توانایی افراد از خداوند

بیانگر شرک است.

۱۵ [۱۴۰] ..... غ؛ توحید در مالکیت معلول و نتیجه توحید در خالقیت است به

عبارت دیگر توحید در خالقیت سرچشمه و ریشه توحید در مالکیت است.

۱۶ [۱۳۹] ..... غ؛ امام علی (ع) فرمودند: «خدای من! مرا این عزت بس که بنده

تو باشم و این افتخار بس که تو پروردگار منی»

۱۷ [۱۴۱] ..... ص

۱۸ [۱۴۰] ..... غ؛ پایبندی به این عبارت سبب تغییر در روابط است. با گفتن این

عبارت فرد به عنوان مسلمان به رسمیت شناخته می‌شود.

۱۹ [۱۴۰] ..... غ؛ جمله پیامبر (ص) در آغاز رسالتشان «لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» بود.

۲۰ [۱۳۹] ..... توحید - توحید

۲۱ [۱۴۱] ..... ولی و سرپرست

۲۲ [۱۳۹] ..... توحید و یکتاپرستی

۲۳ [۱۴۱] ..... ولایت

۲۴ [۱۴۲] ..... مادی - معنوی

۲۵ [۱۴۰] ..... ربوبیت

۲۶ [۱۴۰] ..... ولایت

۲۷ [۱۴۰] ..... ولایت - سرپرستی

۲۸ [۱۴۱] ..... خالقیت

۲۹ [۱۴۰] ..... مجرای

۳۰ [۱۴۰] ..... مالکیت

۳۱ [۱۴۱] ..... مالکیت

۳۲ [۱۴۰] ..... خالقیت [دقت کنید که «تصرف» بیانگر ولایت است و سرچشمه

ولایت، توحید در مالکیت است. در سؤال خواسته شده که «مالکیت» معلول

چیست؟ مالکیت معلول خالقیت است.]

۵۲ [۱۴۳]..... جریان تکفیری‌ها در سال‌های اخیر برخی از جوامع و کشورهای اسلامی را گرفتار خود کرده است. پیروان این جریان فکری خشک و غیرعقلانی با تفکر غلطی که درباره توحید و شرک دارند، هر مسلمانی را که مانند آنها نمی‌اندیشد، مشرک و کافر می‌خوانند و گاه کشتن او را واجب می‌شمارند. پیروان این جریان می‌گویند توشل به پیامبران و معصومین شرک است. طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد، شرک است و همچنین معتقدند این گونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی‌شوند.

۵۳ [۱۴۲]..... خیر، زیرا اولیای الهی به واسطه اسباب معنوی و با اذن خداوند این کار را انجام می‌دهند.

۵۴ [۱۴۲]..... عقیده به توانایی پیامبر (ص) در برآوردن حاجات انسان وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم اما اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیا از خدا و به اذن خدا بدانیم عین توحید است و از این جهت مانند اثر شفابخشی داروست که خدا به آن بخشیده است.

۵۵ [۱۴۲]..... عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ص) و اولیای دین وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم.

۵۶ [۱۴۱]..... این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان‌اند، یا با همکاری یکدیگر این جهان را آفریده‌اند، به معنای آن است که هر کدام از آنها محدود و ناقص هستند و به تنهایی نمی‌توانند کل جهان را خلق کنند. همچنین به معنای آن است که هر یک از خدایان مذکور کمالاتی دارد که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه عین همدیگر می‌شوند و دیگر چند خدا نیستند. چنین خدایان ناقصی، خود نیازمند هستند و هر یک از آنها به خالق کامل و بی‌نیازی احتیاج دارد که نیازش را برطرف کند؛ پس تصور چند خدایی صحیح نیست و خدای واحد آفریننده جهان است.

۵۷ [۱۴۲]..... خیر، زیرا اولاً خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است. مثلاً پزشک وسیله درمان است در امور معنوی نیز دعا سبب آمرزش و صدقه موجب دفع بلا است. همه این روابط به اذن او صورت می‌گیرد؛ بنابراین کسی که برای درمان به پزشک مراجعه می‌کند. پزشک را شریک خداوند قرار نداده بلکه به قانون الهی عمل کرده است. ثانیاً همان‌گونه که درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد درخواست از اولیای الهی نیز منافاتی با توحید ندارد زیرا پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی و اولیای الهی به واسطه اسباب معنوی این کار را انجام می‌دهند.

۵۸ [۱۴۲]..... اگر توانایی برای آوردن حاجات انسان را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیا از خدا و به اذن خدا بدانیم عین توحید است.

۵۹ [۱۴۱]..... خیر، زیرا مفاهیم «در کنار، جداگانه، مجزا، مستقل و ...» بیانگر شرک هستند. ولایت پیامبر (ص) زیرمجموعه ولایت خداوند و در طول آن است. یعنی پیامبر (ص) مسیر و مجرای ولایت الهی است.

۶۰ [۱۴۰]..... کسی که خداوند را به عنوان تنها آفریننده و مالک و صاحب اختیار و پروردگار جهان هستی قبول و باور داشته باشد، در عمل نیز از او و کسانی که او معرفی نموده اطاعت می‌کند و خود را عملاً در مسیر توحید قرار می‌دهد.

● پاسخ سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۶۱ [۱۴۰]..... توحید در خالقیت علت و سبب پذیرش یگانگی خداوند به عنوان مالک جهان هستی یعنی توحید در مالکیت است. توحید در مالکیت نیز علت قبول خداوند به عنوان تنها ولی و سرپرست جهان هستی یعنی توحید در ولایت است. قبول توحید در خالقیت و مالکیت و ولایت نیز علت و زمینه‌ساز پذیرش توحید در ربوبیت می‌باشد.

۶۲ [۱۴۲]..... در طول یعنی زیر مجموعه و به اذن. اینکه خداوند در مورد ولایت و سرپرستی به پیامبران و ... اذن داده است، به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست، بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است. یعنی ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است.

۶۳ [۱۴۰]..... اگر باغبان را با خداوند مقایسه کنیم درمی‌یابیم که هم خودش و هم نیرو و توانش از آن خداست و کشت و زرع او براساس استعدادی که خداوند در آن قرار داده رشد کرده و محصول داده است. یعنی باغبان و تدبیرش همه از آن خدا و تحت تدبیر او هستند. در نتیجه، درمی‌یابد که زارع حقیقی و پرورش دهنده اصلی زراعت او خداست و باید شکرگذار او باشد. اما اگر او را با دیگران مقایسه کنیم، می‌بینیم که این زراعت حاصل دسترنج خودش است و رشد این درختان نتیجه تدبیر اوست. پس مدبر دانستن باغبان به معنای شرک نیست.

۶۴ [۱۴۰] و [۱۴۱]..... گزینه «۴» باید به رابطه علت و معلول میان ابعاد توحید توجه کرد. پذیرش خداوند به عنوان تنها آفریدگار یعنی توحید در خالقیت که نتیجه آن توحید در مالکیت است که آیه ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ...﴾ به آن اشاره دارد.

۶۵ [۱۴۰] و [۱۴۲]..... گزینه «۳»

۶۶ [۱۴۰]..... گزینه «۴» در توحید در ولایت می‌گوییم: مخلوقات، جز به اجازه خدا نمی‌توانند در جهان تصرف کنند، چنین اجازه‌ای به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست. بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر مجرای ولایت خود قرار داده است و در آیه ﴿مَا لَهم من دونه...﴾ به آن اشاره شده است.

۶۷ [۱۳۷] و [۱۴۱]..... گزینه «۴» اینکه تمام موجودات وجود خود را از خدا می‌گیرند و به سبب وجود او آشکار می‌شوند تعریفی از نور بودن خدا است که در آیه ﴿اللَّهُ نور...﴾ به آن اشاره شده است.

۶۸ [۱۴۳]..... گزینه «۲»

۶۹ [۱۴۲]..... گزینه «۲»؛ در طول اراده خدا یعنی زیر مجموعه و به اذن خداوند.

۷۰ [۱۴۰]..... گزینه «۴»؛ هدایت و پیش بردن جهان همان توحید در ربوبیت است.

یادداشت

توحید و سبک زندگی

درس سوم

مفاهیم کلیدی

- ۱۴۴ سبک و ریشه زندگی توحیدی (رابطه توحید در عقیده و عمل)
 ۱۴۶ بعد فردی توحید عملی و ثمرات آن
 ۱۴۸ بعد اجتماعی توحید عملی و ثمرات آن
 ۱۵۰ توحید و شرک در جهان امروز
 ۱۴۵ مفهوم توحید عملی
 ۱۴۷+ شرک عملی و آثار آن
 ۱۴۹ رابطه میان بعد فردی و اجتماعی توحید

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

- بلدیوم بلدنیوم
- ۱۴۴ رابطه توحید در عقیده و عمل چیست؟
- ۱۴۵ توحید عملی را تعریف کنید.
- ۱۴۶ توحید عملی در بعد فردی را توضیح دهید.
- ۱۴۷ شرک عملی در بعد فردی را تعریف کنید.
- ۱۴۸ بعد اجتماعی توحید عملی را توضیح دهید.
- ۱۴۹ رابطه میان بعد فردی و اجتماعی توحید را بنویسید.
- ۱۵۰ میزان پایبندی به توحید در جهان امروز را ارزیابی کنید.

پاسخ

- ۱۴۴ ..... صفحه ۳۰ کتاب درسی
 ۱۴۶ ..... صفحه ۳۳ کتاب درسی
 ۱۵۰ ..... صفحه ۳۶ و ۳۷ کتاب درسی
 ۱۴۵ ..... صفحه ۳۲ کتاب درسی
 ۱۴۷ ..... صفحه ۳۵ کتاب درسی
 ۱۴۸ ..... صفحه ۳۵ کتاب درسی
 ۱۴۹ ..... صفحه ۳۵ کتاب درسی

[حد اکثر زمان مطالعه: ۶۰ دقیقه] - زمان شما:

مفاهیم آموزشی

سبک و ریشه زندگی توحیدی (رابطه توحید در عقیده و عمل)

هر سبکی از زندگی، ریشه در اندیشه‌های خاصی داشته و از جهان بینی ویژه‌ای سرچشمه می‌گیرد. شناخت آن ریشه‌ها به تصمیم‌گیری درست ما کمک فراوان می‌کند. «زندگی توحیدی» نیز شیوه‌ای از زندگی است که ریشه در جهان بینی توحیدی دارد.

شعر

بر آستان جانان گر سر توان نهادن / گلبنانگ سربلندی بر آسمان توان زد [ملاحظه]

پسام ۱- توحید عملی، ۲- سر نهادن کنایه از اطاعت و سرسپردگی در برابر فرامین خداوند متعال است.

افکار و اعتقادات هر فرد مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای اوست. هر فردی متناسب با اعتقادات خویش، مسیر زندگی خود را انتخاب و بر همان اساس رفتار خواهد کرد.

کلمه توحید عملی در حقیقت نتیجه و پیامد توحید در عقیده (خالقیت، مالکیت، ولایت و ربوبیت) است.

در سؤالات واژه‌های علت و معلول را با کمی تغییر می‌آورند. به جدول زیر دقت کنید:

سبب، عامل، شرط، ریشه، منشأ، مقدم، پیش از، فاستگاه، مولد، زاینده	علت
نتیجه، پیامد، مشروط، ریشه در، موفر، پس از، بازتاب، مولود، زاینده، میوه، ثمر	معلول

۱۴۵ مفهوم توحید عملی

توحید عملی: انسانی که خداوند را به عنوان تنها خالق جهان پذیرفته است و ایمان دارد که او پروردگار هستی است، رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت و جهت زندگی خود را خدا قرار خواهد داد.

مثال سخنان جعفر بن ابی طالب در حضور «نجاشی»، پادشاه حبشه در مورد اثرات پذیرش اعتقاد به توحید: «ما قبلاً قومی بودیم جاهل، بت می‌پرستیدیم، مردار می‌خوردیم، مرتکب زشتی‌ها می‌شدیم، پیوند خویشاوندی را قطع می‌کردیم، بی‌پناه را پناه نمی‌دادیم و قوی، ضعیف را می‌بلعید. این چنین بودیم تا اینکه خداوند از میان ما پیامبری مبعوث فرمود که خانواده‌اش را می‌شناسیم و به صداقت و امانت‌داری و عفتش ایمان داریم. پیامبر، ما را به خدا فراخواند که او را یگانه بدانیم، عبادت کنیم و آنچه را که خود و پدرانمان می‌پرستیدیم کنار بگذاریم، چیزی را شریک او قرار ندهیم، او ما را به عدل، احسان، راستی، درستی، امانت‌داری و نیکی نسبت به خویشان و همسایگان دعوت کرد و از خوردن مال یتیم و ارتکاب فحشا و منکر و دروغ نهی

کرد و دستور داد نماز را به پا داریم، زکات بپردازیم و ماه رمضان را روزه بگیریم، ما نیز او را تصدیق کرده و به او ایمان آوردیم و از او پیروی کردیم.»

ایمان همه افراد یکسان نیست و دارای شدت و ضعف است، میزان این تأثیرگذاری نیز بستگی به درجه ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی دارد.

• هر چه ایمان قوی‌تر باشد تأثیر عملی آن در زندگی بیشتر و هر چه ضعیف‌تر باشد تأثیر آن کمتر خواهد بود.

• با این معیار، هر کس می‌تواند درجه ایمان خود و تأثیر آن را در زندگی خویش بررسی کند.

آیه

﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾ [سوره آل عمران، آیه ۵۱]

ترجمه همانا خداوند پروردگار من و پروردگار شماست پس او را بندگی کنید [که] این راه راست [و درست] است.

پیام ۱- توحید عملی نتیجه و پیامد توحید در ربوبیت، ۲- به ترتیب بیانگر توحید در ربوبیت و توحید عملی، ۳- پرستش خداوند، راه درست و استوار **کلمه** ارتباط آیه با مطالب زیر از کتاب دوازدهم:

۱- تعبیر هذا «صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» در آیه ﴿أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَ أَنْ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾ نیز آمده و مقصود از «صِرَاطٌ» همان بندگی خداوند است. [درس ۴]

۲- تعبیر «صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» در آیه ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَ اعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَ فَضْلٍ وَ يَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا﴾ به عنوان نتیجه و معلول ایمان به خدا و تمسک به او بیان شده است. [درس ۷]

۱۴۶ بعد فردی توحید عملی و ثمرات آن

توحید عملی دارای دو بعد فردی و اجتماعی است، که به تبیین هر یک می پردازیم:

الف) بعد فردی توحید عملی

هر کسی در زندگی خود از فرمان های خدا اطاعت کند، گام در مسیر توحید عملی گذاشته است. چنین فردی می کوشد تمایلات درونی و تصمیم ها و فعالیت های خود را در جهت خواست و رضایت الهی قرار دهد.

ثمرات توحید عملی در بُعد فردی

- ۱- برای یک انسان موحد جهان معنای خاص خود را دارد و هیچ حادثه ای در عالم بی حکمت نیست در نتیجه همواره امیدوار است.
- ۲- در مقابل سختی ها و مشکلات، صبور و استوار است و آنها را زمینه موفقیت های آینده اش قرار می دهد.
- ۳- باور دارد که دشواری های زندگی نشانه بی مهری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست.
- ۴- شخصیتی ثابت و پایدار و آرامش روحی دارد چون زندگی خود را بر اساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان های اوست. موجودات جهان را مخلوق خدا می بیند و می داند که خداوند او را در برابرشان مسئول قرار داده است.

مفاهیم کلیدی

۱۴۶

حدیث

امام علی (ع) (خطاب به مردم زمان خود و همه مردمی که به خدا ایمان دارند) می فرماید:

«تقوای الهی پیشه کنید؛ هم در مورد بندگان خدا، هم در مورد شهرها و آبادی ها؛ چرا که شما در برابر همه اینها حتی سرزمین ها و چهارپایان مسئولید، خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید.»

پیام ۱- ویژگی های انسان موحد و یکتاپرست، ۲- مسئولیت پذیری در برابر همه مخلوقات خداوند

شعر

سر ارادات ما و آستان حضرت دوست / که هر چه بر سر ما می رود ارادات اوست

نظیر دوست ندیدم، اگر چه از مه و مهر / نهادم آینه ها در مقابل رخ دوست [مناظر]

پیام ۱- توحید عملی و ثمرات آن، ۲- «سر ارادات ما...» همان سرسپردگی به فرمان های خداوند و بندگی او یعنی توحید عملی است.

۳- «نظیر دوست ندیدم...» بیانگر توحید و یگانگی خداوند است. ۴- منظور از «اگر چه از ماه و مهر / نهادم آینه ها...» این است که همه موجودات تجلی خداوند و به تعبیری آیه ای از آیات خداوند هستند.

۱۴۷ شرک عملی و آثار آن

شرک عملی در بُعد فردی

در مقابل، اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان های خداوند ترجیح دهد یا در پی کسب رضایت قدرت های مادی و طاغوت ها (بت های بیرون) برآید، چنین شخصی گرفتار شرک عملی شده است.

آیه

﴿أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا﴾ [سوره فرقان، آیه ۳۳]

ترجمه آیا دیدی آن کسی را که هوای نفس خود را معبود خود گرفت، آیا تو ضامن او می باشی [و به دفاع از او برمی خیزی؟]

پیام ۱- شرک عملی در بُعد فردی، ۲- تبعیت از هوای نفس (نفس اماره)، ۳- اختیار انسان و لزوم پاسخ گویی در برابر کردار خویش

برای اینکه بتوانید آیات و پیام های آنها را به سرعت به خاطر بیاورید، توصیه می کنیم دو سه کلمه مهم و کلیدی آیه را کنار هم یاد بگیرید. به عنوان مثال در آیه بالا «هوای وکیل» عبارت مناسبی است.

آثار شرک عملی

اشخاصی که در برابر امیال نفسانی تسلیم هستند، درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار دارند زیرا از یک سو هوای نفس آنها هر روز خواسته جدیدی جلوی رویشان قرار می دهد و از سوی دیگر، قدرت های مادی که هر روز رنگ عوض می کنند او را به بردگی جدیدی می کشانند.